

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MAPA PARNASISTNÍ POEZIE: VRCHLICKÝ, ČECH, ZEYER

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, CSc.

Autor práce: Lucie Králová

Studijní obor: bohemistika

Ročník: 4

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1995 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce a záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 10. 4. 2016

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, CSc. za cenné rady, připomínky, trpělivost a čas, který mi ochotně věnoval.

Anotace

Cílem této práce je zachycení recepce parnasistní poezie od jejího prvního uveřejnění do roku 1945 a vytvoření přehledu básnických sbírek tří uvedených autorů (Vrchlický, Čech, Zeyer) za pomoci Lexikonu české literatury a databáze Caslin. Pro každého z autorů je vytvořen zvláštní soubor, který je vyjádřen i graficky. Práce postihuje také frekvenci vydávání jednotlivých titulů, proměny recepčních akcentů v čase a okomentovaný souhrnný přehled se základními tendencemi zkoumaného jevu.

Annotation

A goal of this work is reception of the Parnassian poetry since its first publication up to 1945 and create a summary of collection of poems by three mentioned authors (Vrchlický, Čech, Zeyer) with the aid of Lexikon české literatury and Caslin database. For each author is created a separate file with graphic representation. The work also affects frequency of publication of individual titles, changes receptionists accents in time and annotated summary with the main tendencies of the researched phenomenon.

Obsah

Úvod.....	8
1 Počátky parnasismu aneb od romantismu k parnasu.....	10
2 Charakteristika a rysy parnasismu	11
3 Parnasismus ve Francii.....	13
4 Parnasismus v Čechách	15
4.1 Extenze směru a dobový diskurs	15
4.2 Ruchovci a lumírovci	16
5 Jaroslav Vrchlický.....	19
5.1 Vrchlického parnasistní poezie	19
5.1.1 Vrchlického parnasistní poezie – tabulka	21
5.1.2 Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání.....	23
5.1.3 Komentář k dílu Vrchlického.....	24
5.1.4 Reedice Vrchlického parnasistní poezie	25
5.1.4.1 Komentář k reedícím	41
5.1.4.2 Reedice Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicií jednotlivých děl	43
5.1.4.3 Reedice Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicií jednotlivých let	44
5.1.4.4 Komentář ke grafickému znázornění reedic	45
6 Svatopluk Čech	46
6.1 Čechova parnasistní poezie	46
6.1.1 Čechova parnasistní poezie - tabulka.....	48
6.1.2 Čechova parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání	49
6.1.3 Komentář k dílu Čecha.....	49
6.1.4 Reedice Čechovo parnasistní poezie.....	50
6.1.4.1 Komentář k reedícím	56
6.1.4.2 Reedice Čechovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicií u jednotlivých děl	58
6.1.4.3 Reedice Čechovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicií jednotlivých let	59

6.1.4.4	Komentář ke grafickému znázornění reedic	60
7	Julius Zeyer	61
7.1	Zeyerova parnasistní poezie	61
7.1.1	Zeyerova parnasistní poezie - tabulka.....	62
7.1.2	Zeyerova parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání	63
7.1.3	Komentář k dílu Zeyera	63
7.1.4	Reedice Zeyerovy parnasistní poezie.....	64
7.1.4.1	Komentář k reedicím	68
7.1.4.2	Reedice Zeyerovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí u jednotlivých děl	69
7.1.4.3	Reedice Zeyerovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí v jednotlivých letech	70
7.1.4.4	Komentář ke grafickému znázornění reedic	71
8	Souhrnný přehled parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera.....	72
8.1	Parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění počtu děl a roky jejich prvního vydání.....	72
8.2	Parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění celkového počtu děl.....	73
8.3	Reedice parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění počtu reedicí v jednotlivých letech.....	74
8.4	Reedice parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera - grafické znázornění celkového počtu reedicí	75
8.5	Komentář k souhrnnému přehledu díla Vrchlického, Čecha a Zeyera.....	75
	Závěr	77
	Seznam literatury	79

Úvod

K pronikání parnasistních tendencí do české literatury docházelo v 70. letech 19. století, tedy v době diskursivně velmi rozrůzněné, kdy nastávalo prolínání několika uměleckých směrů. V parnasistních textech nalezneme míšení obrozeneckých prvků klasicismu a romantismu, ale také tendence realistické či symbolistické. Čeští parnasisté z řad ruchovců a lumírovců se tedy pohybovali na literární scéně, jež byla nesmírně členitá, rozmanitá a ne právě snadno uchopitelná. Lze tedy směle říci, že parnasismus je jakousi přechodnou fází od romantismu k realismu. Otevírá cestu k moderně.

Právě poezii parnasistního období se tato práce zabývá. Přestože cílem není detailní rozbor směru, je pojmu parnasismus věnováno několik prvních kapitol této práce. Od prolínání parnasismu s předcházejícím romantismem a nastínění znaků charakteristických pro parnasismus se dostaneme až k českému ruchovsko-lumírovskému pokolení.

Tato práce má kvantitativně evidenční povahu a její primární náplní je zachycení recepce parnasistní poezie tří českých autorů, a to Jaroslava Vrchlického, Svatopluka Čecha a Julia Zeyera. Po stručném představení každého z nich přejdu k sestavení přehledu jejich díla pomocí *Lexikonu české literatury*. Údaje jsou chronologicky seřazené v přehledných tabulkách, po kterých následuje grafické znázornění počtu zmíněných děl spolu s roky jejich vydání a na závěr nalezneme shrnutí a okomentování díla. U každé básně či sbírky také sestavuji přehled reedic, a to pomocí databáze Národní knihovny České republiky Caslin (www.caslin.cz). Tato data jsou rovněž zachycena v tabulkách a dále znázorněna v grafu. V tomto směru mi byla nápomocná publikace Franca Morretiho *Grafy, mapy, stromy: abstraktní modely literární historie*. Následuje opět interpretování zjištěných údajů. Ačkoli dle zadání je cílem práce postihnout díla vydávaná pouze do roku 1945, rozhodla jsem se zachytit všechna opětovná vydání až do současnosti.

Mnoho děl se dočkalo volných adaptací, jimiž se v této práci nezabývám, nicméně se domnívám, že stojí za zmínku. Jedná se zvláště o hudební zpracování veršů, např. ve formě opery či klavírních skladeb. Kupříkladu na verše ze sbírky *Sny o štěstí* od Jaroslava Vrchlického složil cyklus písní Adolf Piskáček a to, dle údajů z databáze Caslin, v roce 1910 a před rokem 1932. Pět básní z této sbírky zhudebnil také Josef Quido Lexa roku 1918 a dále Jan Kunc pravděpodobně v roce 1930. Také

například *Lešetínský kovář* Svatopluka Čecha byl zpracován jako opereta Floriánem Zlámallem roku 1886. Dále byly tyto verše použity v opeře Pavla Nebeského v roce 1903 a Karla Waise roku 1920 a 1945. V roce 1922 využil verše *Lešetínského kováře* Tomáš Hubený v lidové hře o čtyřech dějstvích a zhudebnění se text dočkal ještě od Jaroslava Harkavského (před r. 1933), Bedřicha Valenty (před r. 1934) a Františka Pivody (před r. 1938). Z díla Julia Zeyera se volné adaptace dočkal např. *Vyšehrad*, jehož verše využila dvakrát Lada Panchártková k doplnění svých fotografií, a to v roce 2007 a 2014.

1 Počátky parnasismu aneb od romantismu k parnasu

Na sklonku roku 1865 se v Paříži setkali dva mladí a ctižádostiví literáti. Catulle Mendès byl oporou svému příteli Louisi-Xavieru de Ricard, vydavateli časopisu *L'Art*. Tomuto zmíněnému časopisu hrozil zánik z nedostatku financí a muži řešili, jak s touto nepříjemnou situací naložit. Nakonec se rozhodli literární časopis nahradit sborníkem veršů, pravidelně vycházejícím pod názvem *Le Parnasse contemporain: Recueil de vers nouveaux* (1866) – *Současný Parnas* (FRYČER 1988: 11). Právě Parnas¹ poskytl název dalšímu směru 19. století, jenž je ohraničen romantismem a realismem.

Parnasismus, stejně jako ostatní umělecké směry, není jednoduché jednoznačně časově vymezit. Směr se nejprve nějakou dobu prolínal s těmi předchozími. V časovém sledu mu bezprostředně předcházela romantismus. Romantické myšlenkové a umělecké principy zasahovaly každého jedince i celou společnost. Vliv romantismu, jenž stál od konce 18. století na výsluní nejenom literárního světa, však začal závěrem 30. let 19. století slábnout. Ve Francii stál v popředí romantické poezie pouze Victor Hugo a také došlo ke krizi z důvodu nadprodukce veršů. *Přecitlivělost a sklon k příliš nadnesenému jazykovému výrazu* (FRYČER 1988: 16), tedy v podstatě romantické literární doktríny, se začaly jevit jako negativní. Sítil také odpor k romantickému individualismu a subjektivismu a naopak se začaly projevovat tendence k objektivitě a distancování citového zaujetí autorů (HAMAN 2015: 21). Alfred de Musset, významný reprezentant francouzského romantismu, se roku 1836 obrací do svých řad a směle prohlašuje, že *romantismus vlastně neexistuje, protože vše, co se za něj vydává, nepřináší nic nového* (FRYČER 1988: 16). Francie a brzy i zbytek Evropy nutně potřebuje změnu.

K novému směru je však ještě dlouhá cesta. Období 50. let se ve Francii vyznačuje nezájmem o poezii a umění obecně. Polovina století se také často charakterizuje jako „černá doba pro poezii“. Změna nastala až v 60. letech s vydáním již zmíněného *Současného Parnasu*, jímž, podle Fryčera, vyvrcholilo hledání nových cest poezie, které ve francouzské literatuře charakterizuje doba po únorové revoluci 1848.

¹ Parnas, vlastně Parnásos, pohoří v Řecku, pod jehož strmými jižními svahy ležely Delfy se svatyní boha Apollóna a známou věštinou a kde se konaly slavnosti na počest Dionýsa. Antičtí básníci považovali Parnas za sídlo Múz a spojení Parnasu s uměním, zejména básnictvím, zůstalo zachováno v podvědomí lidstva až do současnosti (KUDĚLKA 1982, s. 371).

2 Charakteristika a rysy parnasismu

Směr, který má na svědomí francouzská literární škola, vykazuje své počátky zhruba od poslední třetiny 19. století. Parnasismus odmítal přežitě umělecké i společenské konvence a hlásal obrat k individuálním osudům člověka. Umělci začali pohrdat měšťáckou společností, odmítali problémy své současnosti a požadovali svobodnou tvorbu. S odmítnutím posluhovat společnosti souvisí pojem *lartpouirlartismus*, jenž bývá často nepřesně překládán jako „umění pro umění“, byť tento termín s parnasismem rovněž souvisí (FRYČER 1988: 69). Směr *odmítal služebnost umění, hlásal teorii absolutní krásy umění, jež je samo o sobě cílem* (KUDĚLKA 1982: 372).

Jedním z nejvýraznějších rysů parnasistních autorů byla snaha o vybroušenost formy a bohatou jazykovou vytříbenost, již bychom mohli rovněž najít u anglického preraphaelismu. Preraphaelisté, kterých se zastával Vrchlický, kladli důraz na důležitost umění a pokoušeli se o propojení starších myšlenek s myšlenkami moderními (HAMAN 2015: 21). Parnasisté se snažili o myslitelskou a zejména tvarovou propracovanost až virtuozitu. Kudělka připodobňuje parnasistní básníky k sochařům, kteří báseň pečlivě tesají z jazykového materiálu a usilují, aby se stala plastickou a trvale krásnou. Prototyp parnasistního básníka představuje také Fryčer: *Ideální básník není epileptický věstec, kterého nám představují, jak s rozevlátými vlasy, vytřeštěným zrakem, inspirován bůhvíjakou upovídánou múzou, jedním dechem a nepřetržitě chrlí proud snadných a nesouvislých veršů; je to naopak vážný myslitel, který se mocně chápe skutečnosti a své poznání obléká do odvážných obrazů, na nichž dlouho a pečlivě pracuje* (FRYČER 1988: 162).

Inspiraci a témata, ačkoli nebyla pro parnasisty tak důležitá jako forma, čerpali autoři zejména z dávné minulosti, antické mytologie či exotiky. Parnasistní básníci kladli důraz na vytříbený jazykový projev, často si pomáhali novými básnickými slovy nebo naopak využívali archaismů. Slova se v porovnání s romantismem a symbolismem odklonila od metaforičnosti a symboličnosti, což vedlo ke zdánlivé jednoduchosti a prvoplánovosti. Slovo bylo také cenné z hlediska tvárnosti a rytmičace, jeho sémantický potenciál stál až na druhém místě.

Parnasismus v literatuře znamenal svým smyslem pro detail, pro současnou i historickou tematiku, pro přírodu, pojetím poezie jako výraz vnitřního citového

života umělce i svou spontánností a bujnou obrazností veliký krok na cestě k moderní poezii našeho věku (FRYČER 1988: 15).

3 Parnasismus ve Francii

Již bylo zmíněno, kdy a kde poprvé vznikl pojem parnasismus. Parnasismus ale má i své předchůdce, kteří užívali parnasistních postupů ještě dříve, než samotný směr plně vykrytalizoval. Za velkého předchůdce a později i tvůrce je považován všestranně nadaný umělec Théophile Gautier, jenž stál na pomezí romantismu a nové poezie. Na jeho *Emaily a kameje* (1852) se pohlíží jako na nejvýznamnější sbírku, jež předcházela parnasismu. Poezii se ale dostalo kritiky; je prý nezúčastněná a chladná, což bylo hojně vytýkáno i celému Parnasu (FRYČER 1988: 77). Jedním z nejvýznamnějších představitelů francouzského parnasismu byl bezesporu Charles Maria Leconte de Lisle. Jeho básnické knihy jako *Antické básně* (1852), *Barbarské básně* (1862), *Tragické básně* (1884) a *Poslední básně* (1865) mu získaly značný počet obdivovatelů. Pro ně začal Leconte de Lisle u sebe doma pořádat skromné literární dýchánky. Nejenže budoucí parnasisty učil básnickému řemeslu, ale *vedl je především k tomu, aby chápali poezii jako jeden z prostředků hledání autentických životních hodnot, jako vyjádření vztahu člověka ke světu a společnosti* (FRYČER 1988: 100). Další ústřední postavou byl nadaný básník Théodore de Banville. Prvky parnasismu jsou znatelné již v jeho prvotině *Karyatidy* (1842), dále *Stalaktity* (1846) či *Provazolezecké ódy* (1857). Dále za zmínku stojí také François Coppée, Léon Dierx či Stéphan Mallarmé a Paul Verlaine. Ačkoli poslední dva jmenovaní jsou známí především jako prokletí básníci a představitelé symbolismu, jejich kořeny byly pevně spjaty s parnasismem. Tito básníci a značné množství dalších přispěli do prvního sborníku *Současného Parnasu* (1866). Celkový počet autorů, kteří se podíleli i na dalších svazcích *Parnasu* (druhý díl 1969-1971, třetí díl 1976), se odhaduje mezi 100 až 130, z nichž pouhých čtrnáct přispělo do všech tří sborníků (FRYČER 1988: 188).

Mladí francouzští parnasisté se rozdělovali do dvou skupin. První se říkalo „progresisté“ či „politikáři“, druhé „fantaisisté“ nebo „literáti“. Progresisté se od 60. let shromažďovali kolem revue *Mladá Francie*. *Byli orientováni na společenskou působnost poezie; stylizovali se do pózy věstců budoucnosti nebo tribunů lidu. Za cíl si kladli ovlivnit mládež a působit ke změně situace v politice i v literatuře* (HAMAN 2007: 244). Fantaisisté, kteří měli brzy převahu a pokračovali v přístupu Gauntiera, popírali společenskou účelovost. Rozdíly mezi těmito skupinami nebyly tak hluboké, jak by se mohlo zdát. Společná jim byla *myšlenka svobodné tvorby nezávislé na*

požadavcích společenského establishmentu (HAMAN 2007: 245) a brzy se spojily v jeden silný parnasistní proud.

4 Parnasismus v Čechách

4.1 Extenze směru a dobový diskurs

Nový francouzský proud se v Čechách začal plně projevovat zhruba o desetiletí později, tedy od 70. let, a to s generací ruchovců a lumírovců. Na naše území se vliv parnasismu dostal zejména díky Jaroslavu Vrchlickému, který se věnoval překladům francouzské literatury (HAMAN 2015: 26). I u nás lze však najít náznaky, které signalizovaly parnasismus ještě o něco dříve. Roku 1858 vyšly *Večerní písně* Vítězslava Háška, kde se pojí lyrika s eposem a ústředními motivy jsou příroda a láska. Hálek spolu s Janem Nerudou byl označován za zakladatele moderní české poezie. Tyto dvě významné osobnosti stály v čele generace májovců, na kterou bezprostředně navazovali ruchovci a lumírovci. Určit horní hranici českého parnasismu není tak jednoznačné. Mohlo by se jednat o 90. léta, tedy dobu, kdy došlo k nástupu moderny, či počátek 20. století, kdy zemřeli čelní představitelé českého parnasismu Zeyer, Čech a Vrchlický. Avšak parnasistní verše nepřestaly vycházet ani po jejich smrti. V plné extenzi se parnasismus rozmáhal zhruba do poloviny 10. let 20. století a následně začal slábnout, leč nevymizel. Lze tedy říci, že na scéně se držel téměř až do 1. sv. války (TUREČEK 2015: 157-161).

V české parnasistní literatuře je znatelný vliv klasicismu jednak v tvarovém pořádku a jednak ve využívání antických látek. Klasicistní poetika jako celek se však vzorem nestala. Parnasismus *ještě závazně respektoval „svět básnických forem“, ale zároveň jej dokázal přetvořit do nové, mimořádně efektní, dekorativně provokativní a z hlediska své doby moderní podoby* (TUREČEK 2015: 132). V parnasistní poezii se též objevovaly exotické prvky, tedy rysy, jež byly klasicistnímu období naprosto neznámé.

Ačkoli do francouzského parnasismu pronikaly protiromantické tendence, česká parnasistní literatura je s romantikou pevně spjatá, byť v různých modifikacích. *Vrchlický se obracel především k romantice subjektivní, Svatopluk Čech zase využíval látek a tradice romantiky vlastenecké, kterou najdeme i u Julia Zeyera, v tomto případě ovšem s důrazem na svébytnou „fantaskní estetiku“* (TUREČEK 2015: 138).

Na sklonku 80. let docházelo ke kontaktu českého parnasismu s realismem a modernou. Oba směry byly vnímány spíše negativně a zvláště Vrchlický se vůči nim ostře vymezoval. Přestože častým parnasistním tématem byl únik do říše snů a krásy, tedy protiklad ke každodenní realitě, lze v parnasistních textech nalézt rysy, jež značí příchod moderny a zvláště realismu. *Navzdory principálnímu rozporu obou diskurzů je však zároveň velmi jasně patrný přítakavý vztah parnasistů k předmětné realitě, která jejich díla přímo zaplavovala, a to nezřídka ve velmi detailních, takřka minuciózně konkrétních popisech* (TUREČEK 2015: 145).

4.2 Ruchovci a lumírovci

Pojem parnasismus stále není v Čechách příliš znám a jako zastřešující název pro ruchovce a lumírovce jej zavedl až Aleš Haman ve svém *Trvání v proměně* (2007). Dělení na ruchovce a lumírovce podle něj odpovídá francouzskému členění fantaisistů a progresistů. Představiteli ruchovsko-lumírovského pokolení byli básníci a spisovatelé nové generace narození ve 40. a 50. letech 19. století, kteří zpravidla začínali publikovat v almanaších na sklonku 60. let. Ruchovsko-lumírovská generace vstoupila do české literatury v neklidné době konce 60. let, kdy se česká společnost bránila zavedení rakousko-uherského dualismu. Tedy systému, který omezoval historické zájmy a práva Čechů. Tato politická situace výrazně ovlivnila poetiku nově nastupující, hlavně ruchovské, generace, která se snažila posilovat pochroumané sebevědomí českého národa (HAMAN 2015: 24). V případě ruchovců a lumírovců se ale nejednalo o dvě zneprátelené a oddělené skupiny, jak by se mohlo zdát. Šlo o *dvojí zaměření, jež se jen občas vyhrocovalo polemicky. V zásadě se však doplňovalo a navzájem obohacovalo* (JANÁČKOVÁ 1998: 293). Ruchovsko-lumírovský proud spojovala především snaha o tvarovou propracovanost až virtuozitu. Ruchovcům a lumírovcům šlo také o národní reprezentaci, podloženou *tvárnou vynalézavostí a pestrostí forem, jimiž disponovala literatura světa* (JANÁČKOVÁ 1998: 293).

Na české parnasisty měl výrazný vliv francouzský romantik Victor Hugo a parnasista Leconte de Lisle (HAMAN 2015: 16). Proto také pro český básnický parnasismus platí vesměs stejné rysy jako pro ten francouzský. Čtenáři měli prostřednictvím poezie zapomenout na společenské problémy i starosti všedního dne.

V poezii vládne *řečnický patos a jemu slouží věta plná opisnosti, slovosledných inverzí a poetismu* (JANÁČKOVÁ 1998: 299). Přestože ruchovci a lumírovci navazovali na romantismus, využívali kromě něj i znaků symbolismu, realismu, dekadence a dalších (JANÁČKOVÁ 1998.: 297). Nicméně vzor lartpourtartismu se v Čechách neprojevil v takové míře jako ve Francii, a to z důvodu odmítání prvků erotiky, jež byly kritizovány především Eliškou Krásnohorskou (HAMAN 2015: 19). České pojetí termínu umění pro umění se také spíše než proti romantismu, jak tomu bylo ve Francii, vymezovalo proti realismu a pozitivismu (TUREČEK 2015: 101).

Představitelé ruchovského křídla se sdružovali kolem almanachu *Ruch*, jenž byl vydán roku 1868 k příležitosti položení základního kamene Národního divadla. Šlo o autory, kteří byli nespokojeni s českou politickou situací, jež spěla k již zmíněnému systému rakousko-uherského dualismu. Almanach *Ruch* měl asi na 20 přispěvatelů, z nich nejvýznamnějším byl hlavní organizátor a redaktor Josef Václav Sládek, Svatopluk Čech či Eliška Krásnohorská, kritička, která se stala mluvčím ruchovské odnože. Krásnohorská vytýkala Jaroslavu Vrchlickému, jenž se řadil k lumírovcům, nahrazení „slovanské zpěvnosti“ „rétorikou“ po francouzském vzoru. Ruchovci dlouhou dobu neměli svůj časopis, Čech proto roku 1879 obnovil časopis *Květy*. Skupina neboli básníci školy národní, jak je označuje Novák, se přikláněli k francouzské linii progresistů. Byli národnostně uvědomělí, tíhli k domácím motivům, slovanské kultuře a věnovali se aktuálním národním i sociálním problémům. Pomocí poezie chtěli burcovat k národní aktivitě. Oceňovali tradiční český venkov a inspirovali se jím při tvorbě poezie, písní a lidových balad. Snažili se osvobodit českou literaturu od vnějších vlivů, byli věrní tradiční látce. Vyzdvihovali vlasteneckou minulost, byli nadšení pro rytířský středověk a úctu chovali také k době husitské (NOVÁK 1995: 647). Bohaté rýmy ruchovců se rozlévaly do šíře a nechyběla jim ani zvuková a obrazová stránka. Autoři se snažili o jistou vznešenost a poetičnost, ačkoli právě tyto rysy exkluzivnosti vzdalovaly poezii od širší čtenářské veřejnosti (HAMAN 2007: 245).

Lumírovské pokolení vstoupilo na scénu v době, kdy se k tíživé politické situaci přidaly i problémy hospodářské. Českou ekonomiku poznamenal krach na vídeňských burzách, ke kterému došlo roku 1873 (HAMAN 2015: 205). Lumírovci, jimž se říkalo rovněž kosmopolité, se seskupovali kolem časopisu *Lumír*. Ten byl obnoven roku 1873 Janem Nerudou a v letech 1877 až 1898 jej redigoval Josef Václav Sládek, který stál na pomezí mezi ruchovským a lumírovským pokolením.

Mezi nejvýznamnější představitele tohoto proudu patřil bezesporu Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer a již zmíněný Josef Václav Sládek. Dalším přispěvatelem do *Lumíru* byl například František Herites, Václav Šolc, Jakub Arbes či Josef Durdík. Lumírovci tíhli k francouzským fantaisistům. *Připisovali umění moc odpoutávat člověka od všedních starostí, spojovat jeho ducha a představivost s ideály humanity a krásy, s lidstvem* (JANÁČKOVÁ 1998: 293). Představitelé se distancovali od politiky a ani netíhli k domácím látkám jako ruchovci, což jim bylo často vytýkáno jako nedostatek vlastenectví a národního uvědomění. Lumírovci zastávali kosmopolitismus, usilovali tedy o světovost a pokoušeli se českou literaturu obohatit tou zahraniční. Vítány byly všechny myšlenkové směry a kultury kromě té německé, jejíž vliv do té doby převažoval. Se světoobčanstvím souvisí také překladatelská činnost, které se lumírovci hojně věnovali. Vrchlický se snažil českému národu přiblížit literaturu francouzskou, Sládek literaturu anglickou. Český kosmopolitismus tíhl k novoromantismu a ostře odmítal realismus, který hraničil s naturalismem. Básníci si oblíbili sonet a našli zálibu v popisnosti, přirovnání, užívání metafor a metonymií. Potrpěli si na bohatý jazyk a vznešené verše vysokého stylu, které měly nejčastěji podobu trocheje a jambu. Tato jazyková vytríbenost byla však, stejně jako u ruchovců, značně vzdálená od živého lidového jazyka (NOVÁK 1995: 650).

5 Jaroslav Vrchlický

Jaroslav Vrchlický je známý jako nejvýznamnější osobnost lumírovského pokolení. Tento básník, prozaik, esejista, literární a divadelní kritik se rovněž věnoval překladatelské činnosti. Vrchlický se narodil 17. 2. 1853 v Lounech v rodině kupce jako Emil Frída. Pro zvolení pseudonymu mu byla inspirací říčka Vrchlice, protékající městečkem Ovčáry u Kolína, kde byl Vrchlický od čtyř let vychováván svým strýcem. Po vystudování historie, filozofie a románských jazyků na pražské filozofické fakultě odjel roku 1875 do Itálie nabírat zkušenosti jako vychovatel. Po návratu se stal tajemníkem české polytechniky, byl členem České akademie a byl jmenován profesorem na Univerzitě Karlově. Do literatury vstoupil Vrchlický počátkem 70. let jako překladatel. Vybíral si zejména lyriku a veršovanou epiku, jež ho odjakživa přitahovala. Překládání dlouho považoval za snadnou a vděčnou cestu (JANÁČKOVÁ 1998: 322). Vrchlický také byl mimořádně společensky aktivní. Stal se členem několika zahraničních akademií a panské sněmovny, působil ve *výborech literárního odboru Umělecké besedy, Jednoty spisovatelů, Svatoboru, a ve spisovatelském spolku Máj* (PEŠAT 2008: 1513), redigoval časopisy *Česká revue* a *Světlozor*, přednášel a napsal stovky proslovů a příležitostných básní k akademiím a oslavám. Nobelovy ceny, na kterou byl několikrát nominován, se však nedočkal. Na sklonku života Vrchlického postihla mozková příhoda. Poslední léta strávil v sanatoriích v jižních Čechách a nakonec zemřel v Domažlicích 9. 9. 1912. Místem jeho posledního odpočinku se stal vyšehradský hřbitov (PEŠAT 2008: 512-513).

5.1 Vrchlického parnasistní poezie

Do poezie vstoupil Vrchlický roku 1875 sbírkou *Z hlubin*, kterou se později rozhodl přepracovat, a jejíž rozšířená verze byla vydána v roce 1897. Následovala sbírka *Epické básně* (1876, rozšíř. vyd. 1885), kde se Vrchlický zabývá mytologií. Dále soubor *Sny o štěstí* (1876) a *Vittoria Colonna* (1877), který se také dočkal rozšíření, a to roku 1900. Ve sbírce *Duch a svět* (1878), jež nese znaky reflexivní lyriky, se Vrchlický zabývá vývojem lidské rasy napříč dějinami. V roce 1878 dále vyšly sbírky *Symfonie* a *Rok na jihu*. *Mythy 1* (1879) obsahují texty *Šárka, Legenda o svatém Prokopu a Kříž Božetěchův*. *Mythy 2* (1880) zahrnovaly básně *Israfel, Narození Sakuntaly, Smrt Aischyla, Sandalfon, Maria Aegyptiaca, Pokání Don*

Juana, Mythos o víně a Eloa. V témže roce vyšel básnický soubor *Eklogy a písně* (rozšíř. vyd. 1889), milostná lyrika *Dojmy a rozmary* a byla vydána i báseň *Pantheon* (rozšíř. vyd. 1883). Následovaly *Nové básně epické* (1881) a reflexivní báseň *Hilarion* (1881), jež je českou analogií Flaubertova románu *Pokoušení sv. Antonína* (HAMAN 2007: 263). Sbíрка *Poutí k Eldorádu* (1882), dělicí se na tři oddíly milostné, přírodní a reflexivní lyriky, vynesla Vrchlického na vrchol popularity. Sbíрка *Co život dal* vyšla roku 1883, v témže roce dále *Staré zvěsti* (upr. vyd. 1893) a *Sfinx*. Následoval básnický soubor *Perspektivy* (1884) a *Selské balady* (1885, rozšíř. vyd. 1898), kde se Vrchlický zabýval národní minulostí, a to *patrně pod tlakem konzervativní kritiky, která mu vytýkala nedostatek pozornosti k českým dějinám* (HAMAN 2007: 263). Roku 1885 byly rovněž vydány sbírky *Jak se táhla mračna* a *Sonety samotáře* a o rok později sbírka *Hudba v duši*. V roce 1886 vyšel také velkolepý cyklus *Zlomky epejeje*. Tento historicko-filozofický cyklus, zabývající se vývojem lidstva a dějin, Vrchlický postupně doplňoval a pracoval na něm po celý život (JANÁČKOVÁ 1998: 329). Roku 1887 byly vydány sbírky *Zlatý prach* (rozšíř. vyd. 1897) a *Motýli všech barev*. Dále reflexivní lyrika *Dědictví Tantalovo* (1888), *Čarovná zahrada* (1888) a *Na domácí půdě* (1888). V roce 1889 vyšly sbírky *Dni a noci*, *Různé masky*, *Hořká jádra*, rezignovaně melancholická lyrika, jež od konce 80. let převažovala a *É morta* (rozšíř. vyd. 1894). Následovaly *Hlasy v poušti* (1890, rozšíř. vyd. 1897), *Fresky a gobelíny* (1891), *Nové sonety samotáře* (1891) a *Život a smrt* (1891). Ve sbírce *Breviř moderního člověka* (1892) *mluvčí bojovně útočí na realismus* (JANÁČKOVÁ 1998: 324). O rok později bylo vydáno melancholické *Bodláčí z Parnasu* (rozšíř. vyd. 1900). Následovaly sbírky *Moje sonáta* (1893), *Potulky královny Mab* (1893) a *Démon láska* (1893). Vrchlického osobní krize se projevuje ve sbírce *Okna v bouři* (1894), kterou Janáčková hodnotí jako *jedno z nejživotnějších básníkovo děl* (JANÁČKOVÁ 1998: 326). Smutek a opuštěnost se objevují také v další sbírce *Kytky aster* (1895). V témže roce byly vydány *Nové zlomky epejeje*. Rok 1895 dále pokračuje sbírkami *Kniha sudiček*, *Než zmlknu docela* a *Písně poutníka*, kde se Vrchlický snažil rozšířit písňový žánr. Následovaly básnické soubory *Napadlo rosy* (1896), *Poslední sonety samotáře* (1896) a *Skvrny na slunci* (1897), ve kterém se objevily *úvahy o postavení člověka ve vesmíru a v dějinách* (JANÁČKOVÁ 1998: 330). Dále *Pavučiny* (1897) a v témže roce vyšla také báseň *Bar Kochba*, která se svou formou blíží spíše knižnímu dramatu a kterou vysoce ocenil Jiří Karásek ze Lvovic (HAMAN

2007: 263). Následovala sbírka *Na sedmi strunách* (1898), *Z niv poezie národní a umělé I, 2* (1898, 1901), *Překročen zenit* (1899), *Bozi a lidé* (1899) a *Rok básníkův* (1899). Roku 1900 byla vydána básnická parafráze *Cid v zrcadle španělských romancí* a sbírka *Žamberské zvony a jiné básně*, o rok později Vrchlický pokračoval sbírkou *Sen*. Dále vyšla sbírka *Votivní desky* (1902) a v témže roce rovněž *Nálady a pohádky* a *Já nechal svět jít kolem*. O rok později byly vydány sbírky *Má vlast* a *Duše – mimóza*. Následoval básnický soubor *Epizody* (1904), *Prchavé iluze a věčné pravdy* (1904) a *Tiché kroky* (1905). V roce 1906 vyšly sbírky *Píseň o Vinetě*, *Fanfáry a kadence*, *Svlačce na úhoru* a *Svojanovský křížáček*. V roce 1907 byly vydány sbírky *Třetí kniha básní epických* a *Západy*. O rok později vyšly sbírky *Zaváté stezky*, *Korálové ostrovy* a *Skryté zdroje*, kde je znatelná lyrická písňovost s tóny vážnými i hravými (JANÁČKOVÁ 1998: 328). Posledním dílem, které vyšlo za básníka života, se stala sbírka *Strom života* (1909). Je v souladu s raným naturalismem a *od básní smyslového okouzlení z přírody se přechází k ironickým a sebeironickým aforismům* (JANÁČKOVÁ 1998: 328). Posmrtně byly vydány sbírky *Meč Damoklův* (1913), *Kvítí Perdity* (1930) a také sbírka *Žeň času*, jež vyšla v roce 1963 (PEŠAT 2008: 516-517).

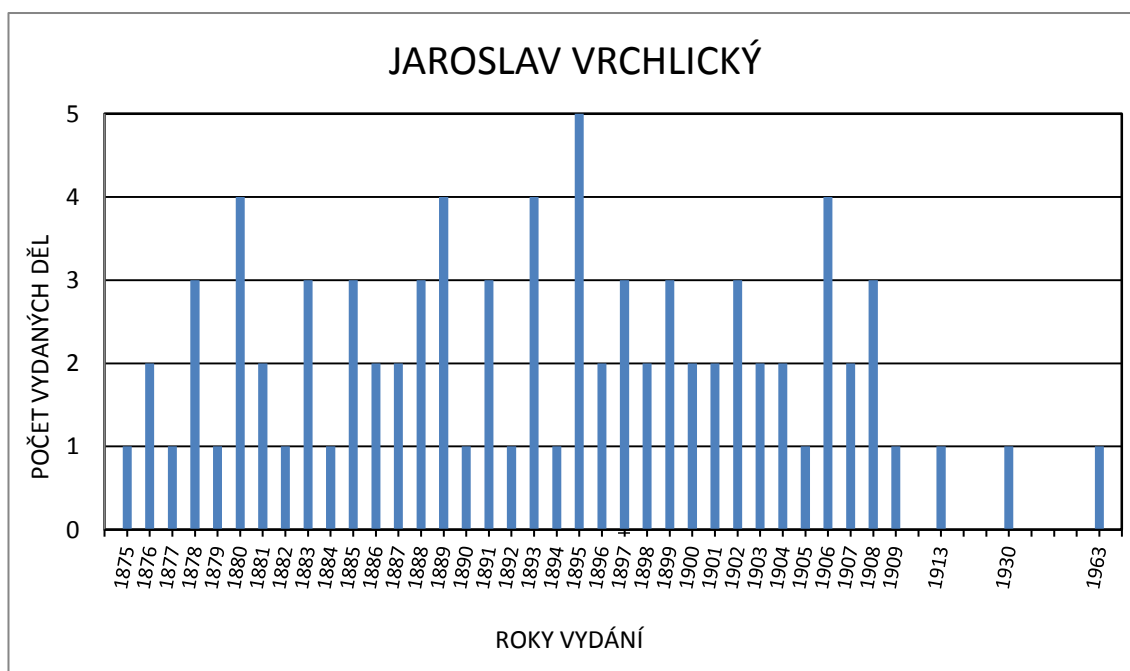
5.1.1 Vrchlického parnasistní poezie – tabulka

Rok vydání	Název díla
1875	Z hlubin
1876	Epické básně
	Sny o štěstí
1877	Vittoria Colonna
1878	Duch a svět
	Symfonie
	Rok na jihu
1879	Mythy 1
1880	Mythy 2
	Eklogy a písně
	Dojmy a rozmary
	Pantheon
1881	Nové básně epické
	Hilarion
1882	Poutí k Eldorádu
1883	Co život dal
	Staré zvěsti
	Sfinx

1884	Perspektivy
1885	Selské balady
	Jak se táhla mračna
1886	Sonety samotáře
	Hudba v duši
1887	Zlomky epopoje
	Zlatý prach
1888	Motýly všech barev
	Dědictví Tantalovo
	Čarovná zahrada
1889	Na domácí půdě
	Dni a noci
	Různé masky
	Hořká jádra
1890	Ě morta
1891	Hlasy v poušti
1892	Fresky a gobelíny
	Nové sonety samotáře
1893	Život a smrt
	Breviř moderního člověka
	Bodláčí z Parnasu
	Moje sonáta
1894	Potulky královny Mab
	Démon láska
1895	Okna v bouři
	Kytky aster
	Nové zlomky epopoje
	Kniha sudiček
	Než zmlknu docela
1896	Písně poutníka
	Napadlo rosy
1897	Poslední sonety samotáře
	Skvrny na slunci
	Pavučiny
1898	Bar Kochba
	Na sedmi strunách
1899	Z niv poezie národní a umělé I.
	Překročen zenit
	Bozi a lidé
1900	Rok básníkův
	Cid v zrcadle španělských romancí
1901	Žamberské zvony a jiné básně
	Z niv poezie národní a umělé II.
1902	Sen
	Votivní desky
	Nálady a pohádky
1903	Já nechal svět jít kolem
	Má vlast

	Duše – mimóza
1904	Epizody
	Prchavé iluze a věčné pravdy
1905	Tiché kroky
1906	Píseň o Vinetě
	Fanfáry a kadence
	Svlačce na úhoru
	Svojanovský křížáček
1907	Třetí kniha básní epických
	Západy
1908	Zaváté stezky
	Korálové ostrovy
	Skryté zdroje
1909	Strom života
1913	Meč Damoklův
1930	Kvítí Perdity
1963	Žeň času

5.1.2 Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání

5.1.3 Komentář k dílu Vrchlického

Na přelomu 70. a 80. let Vrchlický svou pozornost soustředil především k látkám mytickým, legendám a bájím. V jeho poezii je patrný vliv Vítězslava Háška a Jana Nerudy. Z francouzských autorů ho inspiroval parnasista Théodor de Banville a sympatizoval také s Théluphiem Gautierem (HAMAN 2015: 19). Od 80. let se věnoval převážně lyrice intimní a přírodní, dále lyrice reflexivní a časové. Tématem bylo smyslové opojení, milostný cit a rodinné štěstí. V tvorbě se odráží Vrchlického do té doby šťastné manželství, které však nemělo dlouhého trvání. V 90. letech se v jeho poetice začala projevovat osobní krize a vnitřní rozkolísanost. Trpké zklamání se mísí s pomíjivostí lidského života a skepsí. Jako kosmopolita se v poezii orientoval na cizí látky, což mu bylo ostře vytýkáno. Čelil kritice Šaldy, jenž vyčítal Vrchlickému jeho povrchnost, Masaryka, dekadentů Karáska, Procházky a dalších. Vrchlického poezie, jež se vyznačovala básnickou virtuositou, kultivovaným projevem a dokonalou formou, kladla zvýšené nároky na čtenáře (HAMAN 2007: 261-266). V práci s jazykem ho lze považovat za novátora, který modifikoval básnický jazyk do dosud nevídaných poloh (TUREČEK 2015: 131). Vrchlický využíval písňových popěveků, zesílené subjektivity, inverzí a rétorických veršů plným perifrází a apostrof. *Představoval v české poezii pozdní typ romantického básníka, jenž chápe tvorbu jako vyvrcholení tužeb národa i lidstva jako nejvyšší společenskou hodnotu. V jeho poezii se prolíná touha po dosažení ideálu, jehož naplnění shledával v antické harmonii ducha a těla, s ostrou kritikou stíhající současnost, zejména války a sociální křivdy* (PEŠAT 2008: 1513).

Z grafického znázornění Vrchlického parnasistní poezie je zřejmé, že se jedná o dílo, které je svým rozsahem vskutku mimořádné. Za svůj život stačil napsat 83 básnických knih, tedy počet, jenž je v české literatuře opravdu ojedinělý. Od roku 1875, ve kterém vyšly Vrchlickému první básně, pokračoval ve frekvenci minimálně jedné sbírky ročně. Pouze v posledních třech letech života Vrchlického již básnické sbírky nevycházely. Nicméně některá díla byla vydána i posmrtně, a to *Meč Damoklův* (1913), *Kvítí Perdity* (1930) a *Žeň času* (1963). Vrchlický byl nejproduktivnější v roce 1895, kdy vyšlo pět básnických souborů. Jedná se o *Kytky aster*, *Nové zlomky epepeje*, *Knih sudiček*, *Než zmlknu docela* a *Písň poutníka*. Čtyři díla během jednoho roku byla vydaná v roce 1880 (*Mýty 2*, *Eklogy a písň*, *Dojmy a rozmary*, *Pantheon*), 1889 (*Dni a noci*, *Hořká jádra*, *É morta*, *Já nechal*

svět jít kolem), 1893 (*Bodláčí z Parnasu, Moje sonáta, Potulky královny Mab, Démon láska*) a 1906 (*Píseň o Vinetě, Fanfáry a kadence, Svlačce na úhoru, Svojanovský křížáček*).

5.1.4 Reedice Vrchlického parnasistní poezie

Z hlubin	
1875	Praha: J. Otto
1882	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1908	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1921	Praha: Hudební matice Umělecké besedy
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich

Epické básně	
1876	Praha: J. Otto
1885	Praha: J. Otto
1895	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1929	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich
1956	Praha: Mladá fronta

Sny o štěstí	
1876	Praha: J. Otto
1887	Praha: J. Otto
1889	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1911	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1922	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich

2004	Blansko: Ad Fontes
------	--------------------

Vittoria Colonna	
1877	Praha: J. Otto
1880	Praha: J. Otto
1886	Praha: J. Otto
1889	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1903	Dresden: Pierson
1908	Wien: S. Bensinger
1911	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1929	Praha: J. Otto
1930	Dresden: Die Sonne
1955	Praha: SNKLHU

Duch a svět	
1878	Praha: J. Otto
1881	Praha: J. Otto
1882	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1911	Praha: J. Otto
1914	Praha: J. Otto
1927	Dresden: Die Sonne
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich

Symfonie	
1878	Praha: J. Otto
1883	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1898	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto
1914	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich

Rok na jihu	
1878	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1898	Praha: J. Otto
1914	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich
2000	Praha: Nakladatelství Lidové noviny

Mythy 1	
1879	?
1894	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Mythy 2	
1880	Praha: J. Otto
1898	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Eklogy a písně	
1880	Praha: J. Otto
1889	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1916	Praha: J. Otto
1917	Praha: J. Otto
1933	Praha: F. Růžička
1939	Praha: F. Růžička

Dojmy a rozmary	
1880	Praha: J. Otto
mezi 1882-1888	Praha: [s.n.]
1895	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1909	Praha: J. Otto

1917	Praha: J. Otto
1919	Praha: J. Otto
1958	Praha: SNKLHU

Pantheon	
1880	Praha: J. Otto
mezi 1881-1900 ²	Praha: Náklad družstva národního divadla
1883	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto

Nové básně epické	
1881	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1908	Praha: J. Otto
1912	Praha: J. Otto
1920	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Hilarion	
1881	Praha: J. Otto
1882	Praha: J. Otto
1895	Praha: J. Otto
1896	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1921	Praha: J. Otto
1954	Praha: SNKLHU
1956	Praha: SNKLHU

Poutí k Eldorádu	
1882	Praha: J. Otto
1889	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1921	Praha: J. Otto

² Mezi roky 1881–1900 vyšel Proslov vyňatý z posledního oddílu básně Pantheon.

1948	Praha: Melantrich
1962	Praha: SNKLHU

Co život dal	
1883	Praha: J. Otto
1896	Praha: J. Otto
1905	Praha: J. Otto
1925	Praha: J. Otto
1926	Praha: J. Otto
1957	Praha: J. SNKLHU

Staré zvěsti	
1883	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1893	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1904	Praha: J. Otto
1905	Praha: J. Otto
1906	Praha: J. Otto
1923	Praha: J. Otto
1933	Dresden: Die Sonne
1955	Praha: SNKLHU

Sfinx	
1883	Praha: J. Otto
1895	Praha: J. Otto
1896	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto
1929	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Perspektivy	
1884	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1930	Praha: J. Otto
1955	Praha: SNKLHU

Selské balady	
1885	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1898	Praha: J. Otto
1909	Praha: J. Otto
1938	Praha: F. Růžička
1948	Praha: Melantrich
1949	Praha: Melantrich
1950	Praha: Melantrich
1951	Praha: Melantrich
1951	Hranice na Moravě: J. Hladký
1953	Praha: Mladá fronta
1955	Praha: SNKLHU
1955	Praha: Mladá fronta
1956	Praha: Státní pedagogické nakladatelství
1966	Praha: Státní pedagogické nakladatelství

Jak se táhla mračna	
1885	?

Sonety samotáře	
1885	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto

Hudba v duši	
1886	Praha: F. Šimáček
1896	Praha: F. Šimáček
1897	Praha: F. Šimáček
1902	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1958	Praha: J. SNKLHU

Zlomky epepeje	
1886	Praha: J. Otto

1899	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich
1921	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich
1962	Praha: J. SNKLHU

Zlatý prach	
1887	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto
1958	Praha: SNKLHU

Motýli všech barev	
1887	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1912	Praha: Melantrich
2001	Brno: Vetus Via

Dědictví Tantalovo	
1888	Praha: J. Otto
1898	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Čarovná zahrada	
1888	Praha: F. Šimáček
1889	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1903	Praha: J. Otto
1912	Praha: J. Otto

Na domácí půdě	
1888	Praha: E. Valečka

Dni a noci	
1889	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto

Různé masky	
1889	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto

Hořká jádra	
1889	Praha: F. Šimáček
1897	Praha: F. Šimáček
1900	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1903	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich
2000	Praha: Nakladatelství Lidové noviny

É morta	
1889	Praha: J. Otto
1894	Praha: J. Otto
1948	Praha: Melantrich

Hlasy v poušti	
1890	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1908	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto
1961	Praha: SNKLHU

Fresky a gobelíny	
1891	Praha: J. Otto

1895	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1955	Praha: SNKLHU

Nové sonety samotáře

1891	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1959	Praha: SNKLHU

Život a smrt

1891	Praha: Bursík a Kohout
1892	Praha: Bursík a Kohout
1904	Praha: J. Otto
1905	Praha: J. Otto
1960	Praha: SNKLHU

Breviř moderního člověka

1892	Praha: J. Otto
1902	Praha: J. Otto
1903	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Bodláč z Parnasu

1893	?
1961	Praha: SNKLHU

Moje sonáta

1893	Praha: J. Otto
1896	Praha: J. Otto
1897	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1943	Hranice: J. Hladký

1944	Praha: J. Hladký
1958	Praha: SNKLHU

Potulky královny Mab

1893	Praha: J. Otto
1903	Praha: J. Otto
1904	Praha: J. Otto
1920	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich

Démon láska

1893	Praha: F. Topič
1897	Praha: F. Topič
1897	Praha: J. Otto
1900	Praha: F. Topič

Okna v bouři

1894	Praha: F. Šimáček
1895	Praha: F. Šimáček
1933 ³	Uherské Hradiště: B. Beneš-Buchlovan
1939	Praha: F. Růžička
1950	Praha: Melantrich
2000	Praha: Nakladatelství Lidové noviny
2009	Brno: Tribun EU

Kytky aster

1895	Praha: J. Otto
1960	Praha: SNKLHU

Nové zlomky epejeje

1895	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich

³ V roce 1933 vyšla ze sbírky Okna v bouři báseň Za trochu lásky.

Kniha sudiček	
1895	Praha: F. Šimáček
1960	Praha: SNKLHU

Než zmlknu docela	
1895	Praha: Bursík a Kohout
1961	Praha: SNKLHU
1962	České Budějovice: Okresní knihovna

Písně poutníka	
1895	Praha: J. Otto
1909	Praha: J. Otto
1936	Praha: F. Růžička
1950	Praha: Melantrich

Napadlo rosy	
1896	Praha: Bursík a Kohout
1960	Praha: SNKLHU

Poslední sonety samotáře	
1896	Praha: J. Otto
1912	Praha: J. Otto
1959	Praha: SNKLHU

Skvrny na slunci	
1897	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Pavučiny	
1897	Praha: J. Otto
1898	Praha: J. Otto
1899	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich

Bar Kochba	
1897	Praha: J. R. Vilímek
1899	Dresden; Leipzig: E. Pierso's Verlag
1912	Požega: vlastním nákladem
1957	Praha: SNKLHU

Na sedmi strunách	
1898	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto
1960	Praha: SNKLHU

Z niv poezie národní a umělé	
1898	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto

Překročen zenit	
1899	Praha: J. Otto
1911	Praha: J. Otto
1944	Anglie: Vojenská katolická duchovní služba
1960	Praha: SNKLHU

Bozi a lidé	
1899	Praha: J. Otto
1911	Praha: J. Otto

1954	Praha: SNKLHU
------	---------------

Rok básníkův	
1899	Praha: J. Otto
1900	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1960	Praha: SNKLHU

Cid v zrcadle španělských romancí	
1900	Praha: Bursík a Kohout
1901	Praha: Bursík a Kohout

Žamberské zvony a jiné básně	
1900	Praha: J. Otto
1901	Praha: J. Otto
1910	Praha: J. Otto

Z niv poezie národní a umělé II.	
1901	Praha: J. Otto

Sen	
1901	?

Votivní desky	
1902	Praha: Nakladatelské družstvo Máje

Nálady a pohádky	
1902	Praha: vlastním nákladem

Já nechal svět jít kolem

1902	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1961	Praha: SNKLHU

Má vlast

1903	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1955	Praha: SNKLHU
1961	Praha: SNKLHU

Duše – mimóza

1903	Praha: J. Otto
1904	Praha: J. Otto
1913	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich

Epizody

1904	Praha: Nakladatelské družstvo Máje
1905	Praha: Nakladatelské družstvo Máje

Prchavé iluze a věčné pravdy

1904	Praha: J. Otto
1959	Praha: SNKLHU

Tiché kroky

1905	Praha: J. Otto
1961	Praha: SNKLHU

Píseň o Vinetě	
1906	Praha: J. Otto
1914	Praha: J. Otto
1956	Praha: SNKLHU

Fanfáry a kadence	
1906	Praha: J. Otto
1958	Praha: SNKLHU
2011	Brno: Tribun EU

Svlačce na úhoru	
1906	Praha: J. Otto
1960	Praha: SNKLHU

Svojanovský křížáček	
1906	Praha: Nakladatelské družstvo Máje
1963	Praha: SNKLHU

Třetí kniha básní epických	
1907	Praha: J. Otto
1949	Praha: Melantrich

Západy	
1907	Praha: J. Otto
1961	Praha: SNKLHU

Zaváté stezky	
1908	Praha: J. Otto
1951	Praha: Melantrich

Korálové ostrovy

1908	Praha: J. Otto
1951	Praha: Melantrich

Skryté zdroje

1908	Praha: J. Otto
1951	Praha: Melantrich

Strom života

1909	Praha: J. Otto
1941	Praha: F. Růžička
1941	Praha: Evropský literární klub
1951	Praha: Melantrich
1959	Praha: Státní pedagogické nakladatelství
1962	Praha: SNKLHU

Meč Damoklův

1913	Praha: J. Otto
1941	Praha: F. Růžička
1941	Praha: Evropský literární klub
1951	Praha: Melantrich

Kvítí Perdity

1930	Praha: J. Otto
1950	Praha: Melantrich
1963	Praha: SNKLHU

Žeň času

1963	Praha: SNKLHU
------	---------------

5.1.4.1 Komentář k reedicím

U některých sbírek, které databáze Caslin neobsahuje, se bohužel nepodařilo dohledat nakladatelství prvního vydání. Jde o soubory *Bodláčí z Parnasu*, *Sen*, *Jak se táhla mračna* a *Mythy I*. Objevili jsme také několik případů, kdy dochází k neshodě mezi hlavními zdroji, z nichž jsme vycházeli. Rok prvního vydání básnických děl z databáze Caslin, jež byla primárním zdrojem při zpracování reedic, se nejednou rozcházel s údajem uvedeným v *Lexikonu české literatury*. Často se jednalo o neshodu v řádu mnoha let. Sbírkový jež podle databáze Caslin vyšly v jiném roce, než je uvedeno výše v tabulce reedic, a dle databáze byly obsaženy v souboru *Spisy básnické*, jsou *Zlomky epeje* (dle Caslinu 1881), *Motýli všech barev* (1881), *Boží a lidé* (1889), *Překročen zenit* (1889), *Poslední sonety samotáře* (1895), *Na sedmi strunách* (1897), *Tiché kroky* (1904), *Píseň o Vinetě* (1904), *Fanfáry a kadence* (1904), *Západy* (1906), *Třetí kniha básní epických* (1906) a *Strom života* (1908). Dle Caslinu vyšla rovněž dříve některá básnická díla i v souboru *Rok na jihu*, a to *Selské balady* (dle Caslinu 1878), *Dědictví Tantalovo* (1878) a *Z niv poezie národní a umělé* (1878). Po ověření údajů pomocí Novákových *Přehledných dějin české literatury*, ve kterém data souhlasí s *Lexikonem*, jsme se rozhodli přiklonit se na tuto stranu.

Databáze Caslin neuvádí u dvou básnických knih přesný rok opětovných vydání, nýbrž jen časové rozmezí. Jde o lyriku *Pantheon*, kdy Caslin řadí druhou reedici mezi roky 1881-1890 a *Dojmy a rozmary*, u nichž je uvedeno rozpětí let 1882-1888. Z důvodu nejasné datace nebudou tyto dva soubory zařazeny do grafického znázornění počtu reeditovaných děl v jednotlivých letech, jež nalezneme na straně 44. U druhého vydání lyriky *Dojmy a rozmary* Caslin uvádí na místě pro nakladatele latinskou zkratku [s.n.]⁴.

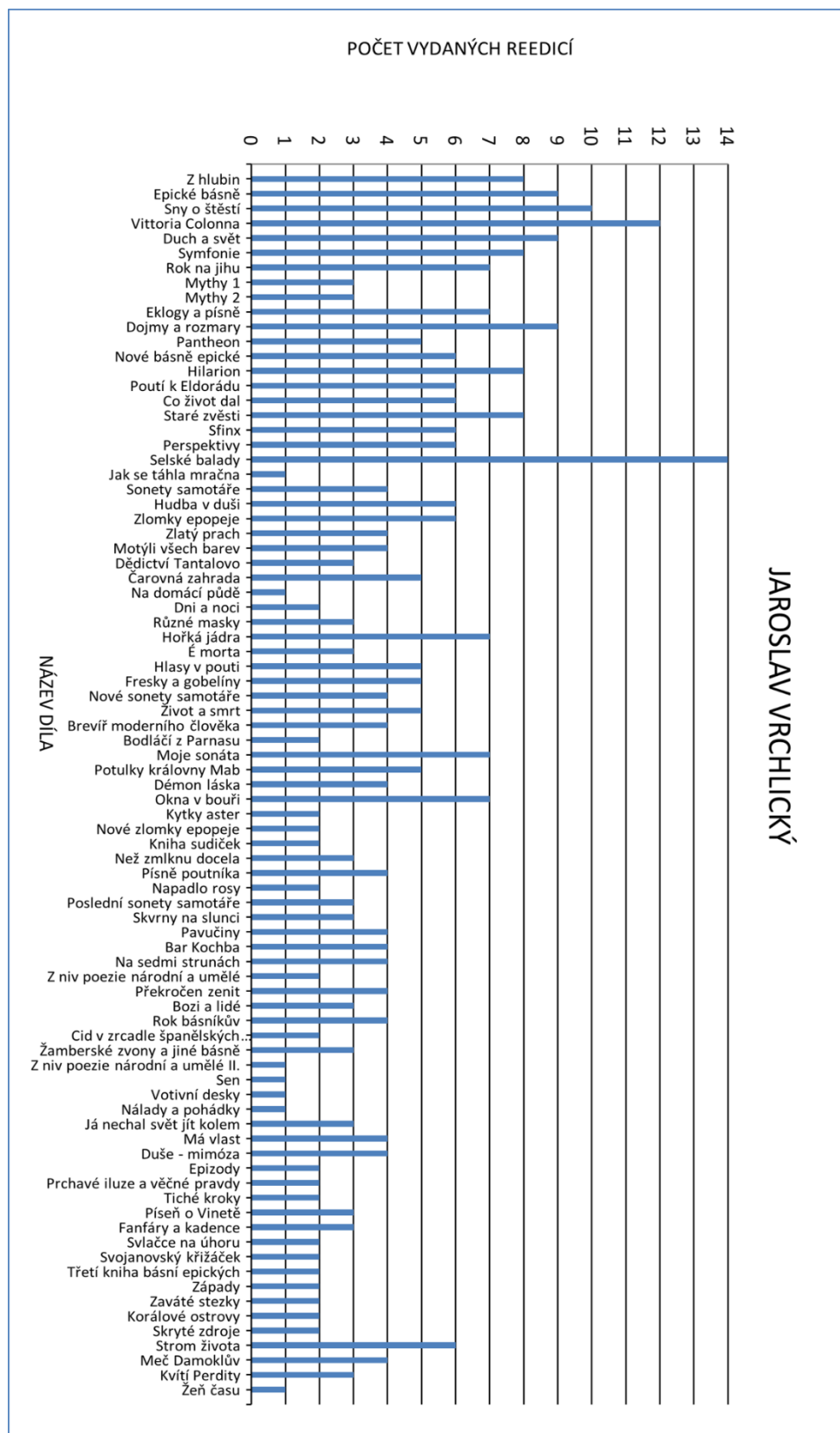
Některá díla se dočkala mezinárodního úspěchu v podobě vydání za hranicemi. Sbírkový *Vittoria Colonna* vyšla v roce 1908 ve Vídni a později roku 1930 v Drážďanech. V Drážďanech byly vydány sbírky *Duch a svět* (1927), *Staré zvěsti* (1933) a *Bar Kochba* (1899), která vyšla rovněž v chorvatském městě Požega (1912).

Zajímavostí je, že některé texty se Vrchlický rozhodl vydat vlastním nákladem. Jedná se o již zmíněnou sbírku *Bar Kochba* vydanou v Chorvatsku a *Nálady a pohádky*.

⁴ Sine nomine – bez nakladatele.

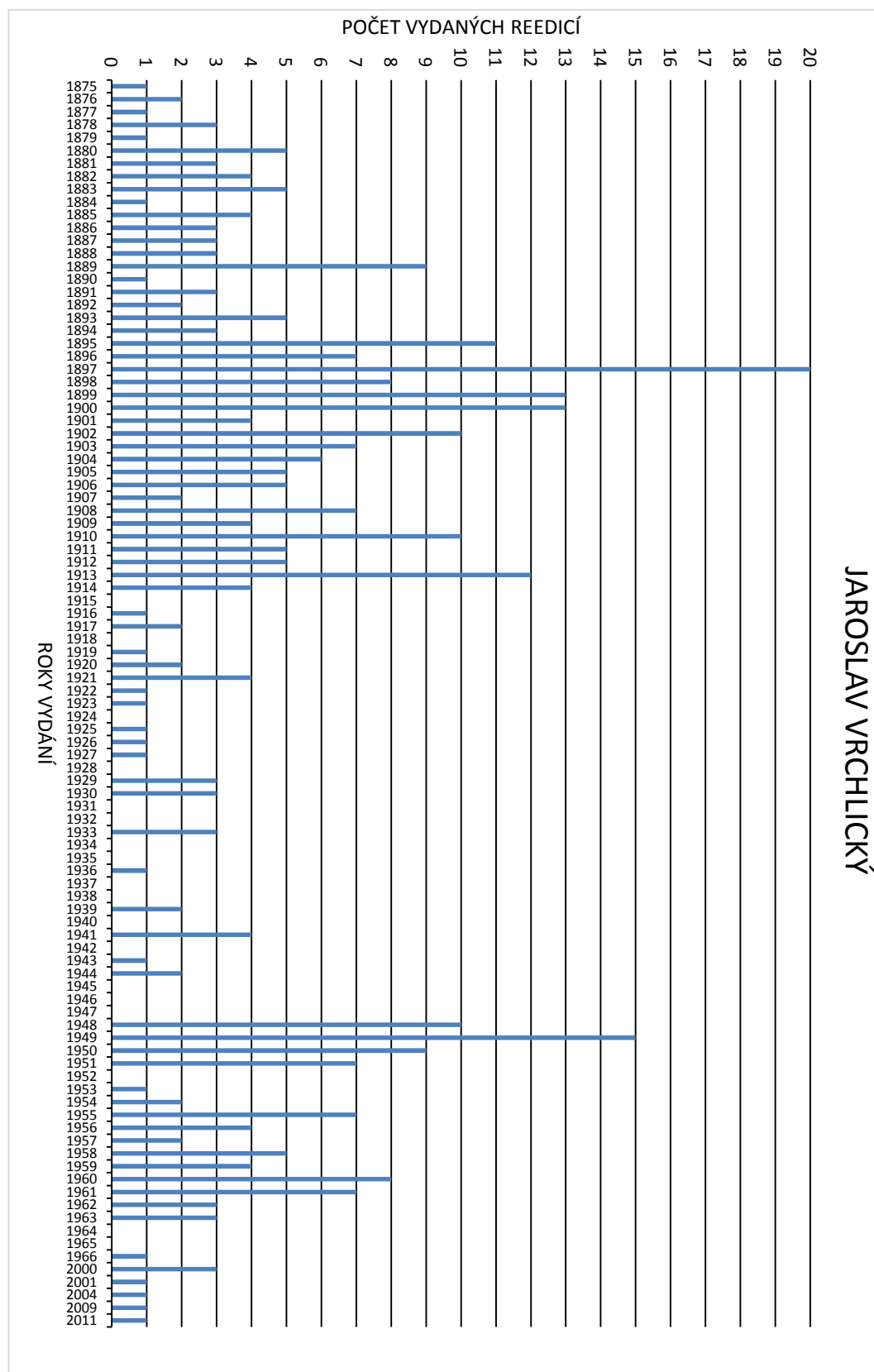
Z nakladatelství, jež vydávala Vrchlického parnasistní dílo, bylo nejproduktivnější pražské nakladatelství Jana Otty. Od poloviny 19. století vydávalo sbírky Vrchlického, mimo jiných, například pražské nakladatelství Melantrich či Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění.

5.1.4.2 Reedice Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí⁵ u jednotlivých děl

⁵ Graf zahrnuje i první vydání díla.

5.1.4.3 Reedice Vrchlického parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedic⁶ v jednotlivých letech

⁶ Graf zahrnuje i první vydání díla.

5.1.4.4 Komentář ke grafickému znázornění reedic

Z díla parnasistní poezie Jaroslava Vrchlického byla nejčastěji reeditována sbírka *Selské balady*, jež opakovaně vyšla 14krát. Básnický soubor *Vittoria Colonna* byl reeditován 12krát a *Sny o štěstí* dosáhly počtu 10 reedic. V první polovině Vrchlického tvorby, tedy přibližně do 80. let 19. století, byla jeho parnasistní poezie opětovně vydávána poměrně hojně. Především od poloviny 90. let je však znatelný pokles reedic, kdy nebylo neobvyklé, že dílo vyšlo například 3krát i méně. Pro několik básnických knih bylo jejich první vydání zároveň i posledním a opětovného vydání se vůbec nedočkaly.

Z druhého grafického znázornění je na první pohled zřejmé, že nejvíce opětovných výtisků Vrchlického poezie vyšlo v roce 1897. V tomto roce bylo vydáno celkem 20 básnických děl (*Z hlubin, Symfonie, Rok na jihu, Dojmy a rozmary, Pantheon, Hilarion, Perspektivy, Sonety samotáře, Hudba v duši, Zlatý prach, Dni a noci, Hořká jádra, Hlasy v poušti, Fresky a gobelíny, Moje sonáta, Démon láska, Skvrny na slunci, Pavučiny a Bar Kochba*). Následuje rok 1949 s počtem 15 reedic (*Z hlubin, Epické básně, Sny o štěstí, Duch a svět, Symfonie, Rok na jihu, Mythy 1 a 2, Nové básně epické, Sfinx, Selské balady, Dědictví Tantalovo, Breviář moderního člověka, Skvrny na slunci a Třetí kniha básní epických*). Vysokým počtem reedic (13) vyniká také rok 1899 a 1900 či rok 1913 (12 opětovných vydání). Od prvních vydání básní do předválečné doby vycházely texty Vrchlického pravidelně, a to tak, že zpravidla bylo vydáváno několik básnických knih ročně. Ve 20. letech 20. století došlo k mírnému poklesu počtu reedic i frekvence jejich vydávání. Na sklonku 40. let se však produkce Vrchlického parnasistní poezie opět zvýšila a až do konce 60. let vycházela pravidelně. Popularitu díla Jaroslava Vrchlického dosvědčují i opětovné výtisky z 21. století. V roce 2000 byly vydány tři sbírky (*Rok na jihu, Hořká jádra a Okna v bouři*) a jedna kniha vyšla rovněž roku 2001 (*Motýli všech barev*), 2004 (*Sny o štěstí*), 2009 (*Okna v bouři*) a 2011 (*Fanfáry a kadence*).

6 Svatopluk Čech

Svatopluk Čech patří mezi významné české básníky, prozaiky a novináře ručovské generace. Narodil se 21. 2. 1846 v Ostředku u Benešova do početné rodiny – Čech byl nejstarší z 16 dětí. Jeho otec František byl hospodářským správcem, jenž působil na různých místech v Čechách i zahraničí. Možná právě po otcovi podědil Čech lásku k cestování a díky jeho bohaté sbírce knih také k literatuře. Po gymnazijních studiích v Litoměřicích a následně i na Malém Městě v Praze, kde byl členem arcibiskupského konviktu, se Čech rozhodl pro studium práva. Po absolvování univerzity působil v několika pražských advokátních kancelářích až do konce 70. let, kdy definitivně zvítězila Čechova touha psát. V dobách svých studií se kromě podněcování kulturního života věnoval také právě novinařině. Působil v ručně psaných časopisech *Zora* a *Krok*, ve studentském časopise Akademického gymnázia Lípa psal pod pseudonymem Nevolný (po opuštění arcibiskupského konviktu ho vyměnil za jméno Volný) a byl členem i literárního spolku Ruch. V 70. letech pracoval v redakci *Pokroku*, *Světozoru* a *Lumíra*, který spoluredigoval po Hálkovi a Nerudovi, a roku 1879 začal spolu s Hellerem vést časopis *Květy*, kde působil 20 let. Kromě členství v předsednictví Spolku českých beletristů Máj a literárního odboru Umělecké besedy bylo Čechovi nabídnuto čestné měšťanství v Praze, které však odmítl. Rovněž odmítl nabídku na poslanecký mandát a zřekl se také členství v České akademii věd a umění. I přes pracovní vytíženost Čech s oblibou cestoval. Kromě Krymu a Dánska navštívil například Chorvatsko, Itálii, Francii nebo Polsko. V závěru života se Svatopluk Čech stáhl spíše do ústraní. Se svou sestrou žil nejprve v Obříství u Neratovic a poslední roky svého života strávil v pražské Troji. Dne 23. 2. 1908 podlehl Čech střevní nemoci, která ho poslední léta sužovala. Čechův pohřeb, který se konal na vyšehradském hřbitově, měl až manifestační charakter (PEŠAT 1985: 408-409).

6.1 Čechova parnasistní poezie

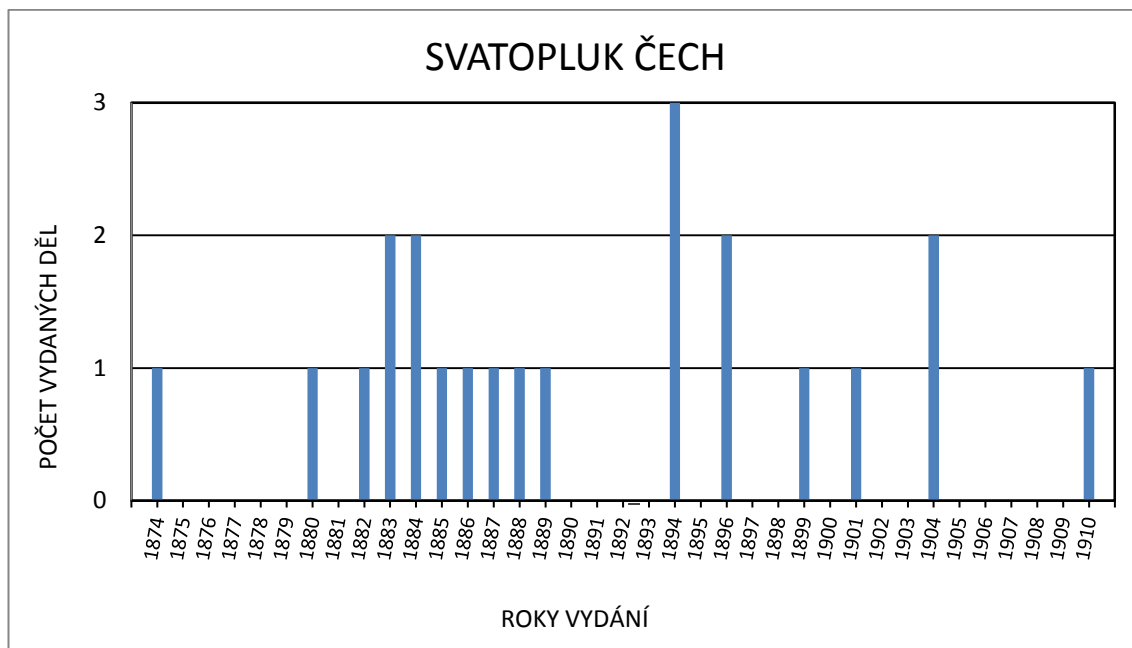
Do světa poezie vstoupil Svatopluk Čech roku 1874 vydáním sbírky *Básně*, jež obsahovala, mimo jiné, báseň *Adamité*. V roce 1880 vyšlo dílo *Nová sbírka veršovaných prací*, kde se nacházela například báseň *Evropa*. Tato alegorie, jež byla časopisecky vydána již o dva roky dříve, se zabývá tématem sociální bouře Pařížské

komuny. Poražení povstalci jsou odváženi do vyhnanství právě lodí jménem Evropa. Čech se v této básni pokusil *překročit hranice národního světa a dobrat se rozměrů evropských a nabídnout český pohled na aktuální evropskou problematiku* (HAMAN 2010: 219). Následovaly básně *Václav z Michalovic* (1882), *Petrklíče* (1883) a *Lešetínský kovář*, jež poprvé vyšla roku 1883, avšak byla zkonfiskována a dalšího vydání se v Čechách dočkala až roku 1899. V roce 1884 vyšla báseň *Slávie*. I v této alegorii se Čech věnuje rozporu slovanských národů na lodí. Ve stejném roce byla vydána veršovaná satira *Hanuman* a o rok později báseň *Dagmar*. Následovala *Pravda a drobné básně* (1886), básnická sbírka *Jitřní písně* (1887), politická lyrika, jež byla realizována rovněž ve sbírce *Nové písně* (1888). V roce 1889 byla vydána báseň *Kratochvilná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči* následována *Zpěvníkem Jana Buriana* (1894). Na sklonku roku 1894 vyšla lyrika *Písně otroka*, pravděpodobně nejznámější dílo Svatopluka Čecha, jež se dočkalo neobvyklého čtenářského zájmu, o čemž svědčí 24 opětovných vydání v průběhu jediného roku. V této lyrickoepické skladbě, jež nese znaky alegorie a politické lyriky *vyjadřuje Čech odpor k národnímu a sociálnímu útlaku, který tíží národ, i víru v budoucí sbratření lidstva* (PEŠAT 1985: 410). V roce 1896 byla vydána básnická sbírka *Modlitby k Neznámému* a veršovaná pohádka pro mládež s názvem *O čarovném pavouku*. Následovala satirická báseň *Šotek* (1899), jež opět nese rysy alegorie. Roku 1900 byla knižně vydána báseň *Sníh*, ačkoli původně vyšla v časopise *Květy* již o šest let dříve. Rovněž báseň *Václav Živsa* se nejprve objevila v *Květech* (1891) a v knižní podobě vyšla až roku 1901. Mezi poslední básnická díla, která byla vydána za Čechova života, patří báseň *Sekáči* (1904) a soubor *Tři cykly básní a Sníh*, jenž vyšel stejného roku. Po Čechově smrti se vydání dočkala sbírka *Poslední verše* (1910), kde nalezneme například básně *Do světa širého* a *Step*. Z výborů Svatopluka Čecha, ačkoli nejsou předmětem našeho bádání a nejsou dále v tabulce zařazeny, zmíníme *Výbor z básní*, který v roce 1908 uspořádal Antonín Rambousek a roku 1940 byl uspořádán Ferdinandem Strejčkem. V roce 1951 vyšel *Výbor z poezie* (usp. Michal Sedloň). O devět let později, tedy roku 1960, byl vydán soubor *Básně* uspořádán V. Zavadou a v roce 1983 vyšly *Básně*, které sestavily Jaroslava Janáčková a Milada Chlívková (PEŠAT 1985: 410-411).

6.1.1 Čechova parnasistní poezie - tabulka

Rok vydání	Název díla
1874	Básně
1880	Nová sbírka veršovaných prací
1882	Václav z Michalovic
1883	Petrklíče
	Lešetínský kovář
1884	Slávie
	Hanuman
1885	Dagmar
1886	Pravda a drobné básně
1887	Jitřní písně
1888	Nové písně
1889	Kratochvilná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči
1894	Zpěvník Jana Buriana
	Písně otroka
	Sníh
1896	Modlitby k Neznámému
	O čarovném pavouku
1899	Šotek
1891	Václav Živsa
1904	Sekáči
	Tři cykly básní a Sníh
1910	Poslední verše

6.1.2 Čechova parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání

6.1.3 Komentář k dílu Čecha

Básnická tvorba Svatopluka Čecha se stejně jako tvorba dalších ruchovců vyznačovala vlasteneckými ideály, vyzdvihováním češství a snahou vyrovnat se se soudobými myšlenkovými a politickými proudy, které ovládaly Evropu. Čech ve svém díle pracuje, podobně jako Zeyer, s prolínáním epických a lyrických prvků. Uchyloval se k veršované epice, kterou představil například v básnické povídce *Adamité* (1874) či v epické básni *Dagmar* (1885). Ve svých tématech se věnoval idyle domova (např. *Ve stínu lípy* (1180)), obracel se do minulosti (např. *Václav z Michalovic* (1882)) a rovněž se zabýval i současnými otázkami národními a sociálními (např. *Lešetínský kovář* (1883)). Nejenom v politické lyrice se objevují prvky satiry, alegorie a nadsázky, tedy výrazné rysy Čechovy tvorby. K alegorii, satíře a tématu vlastenectví se Svatopluk Čech uchýlil zejména v 80. letech, kdy zesílil jeho kritický pohled k národnímu životu a apeloval k procitnutí a činům. Čechův básnický jazyk se projevoval vysokou kultivovaností až virtuozitou, kterou se vzdaloval běžnému mluvenému jazyku. Přednost dával rytmické a zvukové složce poezie před významem slov (PEŠAT 1985: 409). *Jeho zalíbení v opisu a apostrofě,*

v umně stavěné větě a v složitě klenutém souvětí, které přejí slovosledné inverzi, připomínalo dobové politické řečnictví a žurnalistiku (JANÁČKOVÁ 1998: 315).

Dle grafického znázornění vidíme, že básnické dílo Svatopluka Čecha je poměrně rozsáhlé, a to i přesto, že se v mládí věnoval převážně novinářině a první básnický soubor vydal roku 1874, tedy ve svých 29 letech. Poezii se Čech začal naplno věnovat v 80. letech, šest let po své básnické prvotině. Po celé desetiletí vycházely sbírky a básně v přesné pravidelnosti. V roce 1883 byly vydány dokonce dvě básně, a to *Petrklíče* a *Lešetínský kovář*. Stejně tak i o rok později vyšla díla dvě (*Slávie* a *Hanuman*). Na přelomu 80. a 90. let 19. století se Svatopluk Čech odmlčel. Roku 1894 byla ale vydána dokonce tři díla, a to významná sbírka *Písně* otroka, báseň *Zpěvník Jana Buriana* a báseň *Sníh*. Rovněž v jednom roce (1904) vyšly *Sekáči* a *Tři cykly básní a Sníh*. Vydání sbírky *Poslední verše*, která obsahuje například báseň *Do světa širého*, se Čech již nedočkal. Básnický soubor vyšel v roce 1910, dva roky po autorově smrti.

6.1.4 Reedice Čechovo parnasistní poezie

Básně	
1874	Praha: F. A. Urbánek
1896	Praha: F. Topič

Nová sbírka veršovaných prací	
1880	Praha: E. Grégr a F. Dattel
1882	Praha: E. Grégr a F. Dattel
1886	Praha: E. Valečka
1894	Praha: E. Valečka
1896	Praha: F. Topič

Václav z Michalovic	
1882	Praha: F. Šimáček
1884	Praha: F. Šimáček
1886	Praha: F. Šimáček
1897	Praha: F. Šimáček

1900	Praha: F. Topič
1907	Praha: F. Topič
1910	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1919	Praha: F. Topič
1920	Praha: F. Topič
1924	Praha: F. Topič
1930	Praha: F. Topič
1931 ⁷	Praha: F. Topič
1938	Praha: Topičova edice
1946	Praha: Topičova edice
1972	Praha: [s. n.]

Petrklíče

1883	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1884	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1891	Vídeň: J. Dirnböck
1892	Vídeň: J. Dirnböck
1893	Praha: F. Topič
1902	Praha: Topičova edice
1911	Praha: F. Topič
1916	Praha: F. Topič
1918	Praha: F. Topič
1922	Praha: F. Topič
1926	Praha: F. Topič
1940	Praha: Topičova edice
1946	Praha: Topičova edice

Lešetínský kovář

1883	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1886	Kroměříž: [s. n.]
1892	Omaha: [b. n.]
1892	Chicago: Geringer
1892	Omaha: Pokrok Západu
1893	Omaha: Pokrok Západu
1895	[s. n.]
1899	Praha: F. Topič
1903	Praha: F. Topič
1907	Praha: F. Topič
1908	Praha: F. Topič
1912	Praha: F. Topič

⁷ Báseň Václav z Michalovic vyšla roku 1931 jako přívazek k epické básni Dagmar.

1918	Praha: F. Topič
1920	Praha: F. Topič
1921	Praha: F. Topič
1926	Praha: F. Topič
1929	Praha: F. Topič
1937	Praha: Topičova edice
1946	Praha: F. Topič
2007	Brno: Tribun EU

Slávie	
1884	Praha: F. Šimáček
1893	Praha: F. Šimáček
1901	Praha: F. Topič
1908	Praha: F. Topič
1910	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1919	Praha: F. Topič
1924	Praha: F. Topič

Hanuman	
1884	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1889	Praha: E. Grégr a E. Valečka
1896	Praha: F. Topič
1899	Praha: E. Grégr
1911	Praha: F. Topič
1916	Praha: F. Topič
1924	Praha: F. Topič
1925	Praha: F. Topič
1926	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič
1940	Praha: Topičova edice
1946	Praha: Topičova edice
1957	Praha: Mladá fronta
2009	Brno: Tribut EU
2011	Praha: Městská knihovna v Praze

Dagmar	
1885	Praha: F. Šimáček
1889	Praha: F. Šimáček
1893	Praha: F. Šimáček

1898	Praha: F. Šimáček
1903	Praha: F. Topič
1907	Praha: F. Topič
1908	Praha: F. Topič
1909	Praha: F. Topič
1911	Praha: F. Topič
1912	Praha: F. Topič
1916	Praha: F. Topič
1921	Praha: F. Topič
1923	Dresden: Die Sonne
1924	Praha: F. Topič
1925	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič
1930	Praha: F. Topič
1931	Praha: F. Topič
1940	Praha: F. Topič

Pravda a drobné básně

1886	Praha: F. Šimáček
------	-------------------

Jitřní písně

1887	Praha: E. Valečka
1888	Praha: E. Valečka
1895	Praha: F. Topič
1911	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1922	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič
1939	Kruh bibliofilů na Moravě
1940	Hranice: J. Hladký
1940	Praha: J. Bačkovský
1943	Anglie: Voj. kat. duchovní služba
1946	Praha: Topičova edice
2011	Praha: Městská knihovna v Praze

Nové písně

1888	Praha: E. Valečka
1893	Praha: F. Topič
1911	Praha: F. Topič
1923	Praha: F. Topič

1927	Praha: F. Topič
1939	Hranice: J. Hladký
1939	Kruh bibliofilů na Moravě
1940	Praha: J. Bačkovský
1946	Praha: Topičova edice

Kratochvilná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči

1889	?
1890	Praha: F. Topič

Zpěvník Jana Buriana

1894	Praha: F. Topič
1895	Praha: F. Topič

Písně otroka

1894	?
1895 ⁸	Praha: F. Topič
1895	New York: tiskem časopisu Hlas lidu
1896	Praha: F. Topič
1898	Praha: F. Topič
1902	Praha: F. Topič
1905	Praha: F. Topič
1907	Praha: F. Topič
1908	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1917	Kyjev: Slovanské nakladatelství
1919	Sarajevo: Zvon
1920	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič
1940	Praha: J. Bačkovský
1943	Anglie: Voj. kat. duchovní služba
1946	Praha: Topičova edice
1950	Praha: Mladá fronta
1950	Praha: Orbis
1952	Praha: Orbis
1955	Praha: SNKLHU
1956	Praha: Státní pedagogické nakladatelství
2011	Praha: Městská knihovna v Praze
2013	Brno: Tribun EU

⁸ Písně otroka byly vydány v roce 1895 nakladatelstvím F. Topiče celkem 23krát.

Modlitby k Neznámému

1896	Praha: F. Topič
1897	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič
1943	Anglie: Voj. kat. duchovní služba
1946	Praha: Topičova edice
2010	Brno: Tribun EU

O čarovném pavouku

1896	Praha: F. Topič
1897	Praha: F. Topič
1920	Praha: F. Topič

Šotek

1899	?
1923	Praha: F. Topič

Sníh

1894	vyd. v čas. Květy
1900	Praha: F. Topič
1904	Praha: F. Topič
1909	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1921	Praha: F. Topič

Václav Živsa

1891	vyd. v čas. Květy
1901	Praha: F. Topič
1908	Praha: F. Topič
1910	Praha: F. Topič
1911	Praha: F. Topič
1918	Praha: F. Topič
1919	Praha: F. Topič
1924	Praha: F. Topič

Sekáči	
1904	?
1913	Praha: F. Topič
1927	Praha: F. Topič

Tři cykly básní a Sníh	
1904	Praha: F. Topič
1909	Praha: F. Topič
1913	Praha: F. Topič
1921	Praha: F. Topič

Poslední verše	
1910	Praha: F. Topič

6.1.4.1 Komentář k reedicím

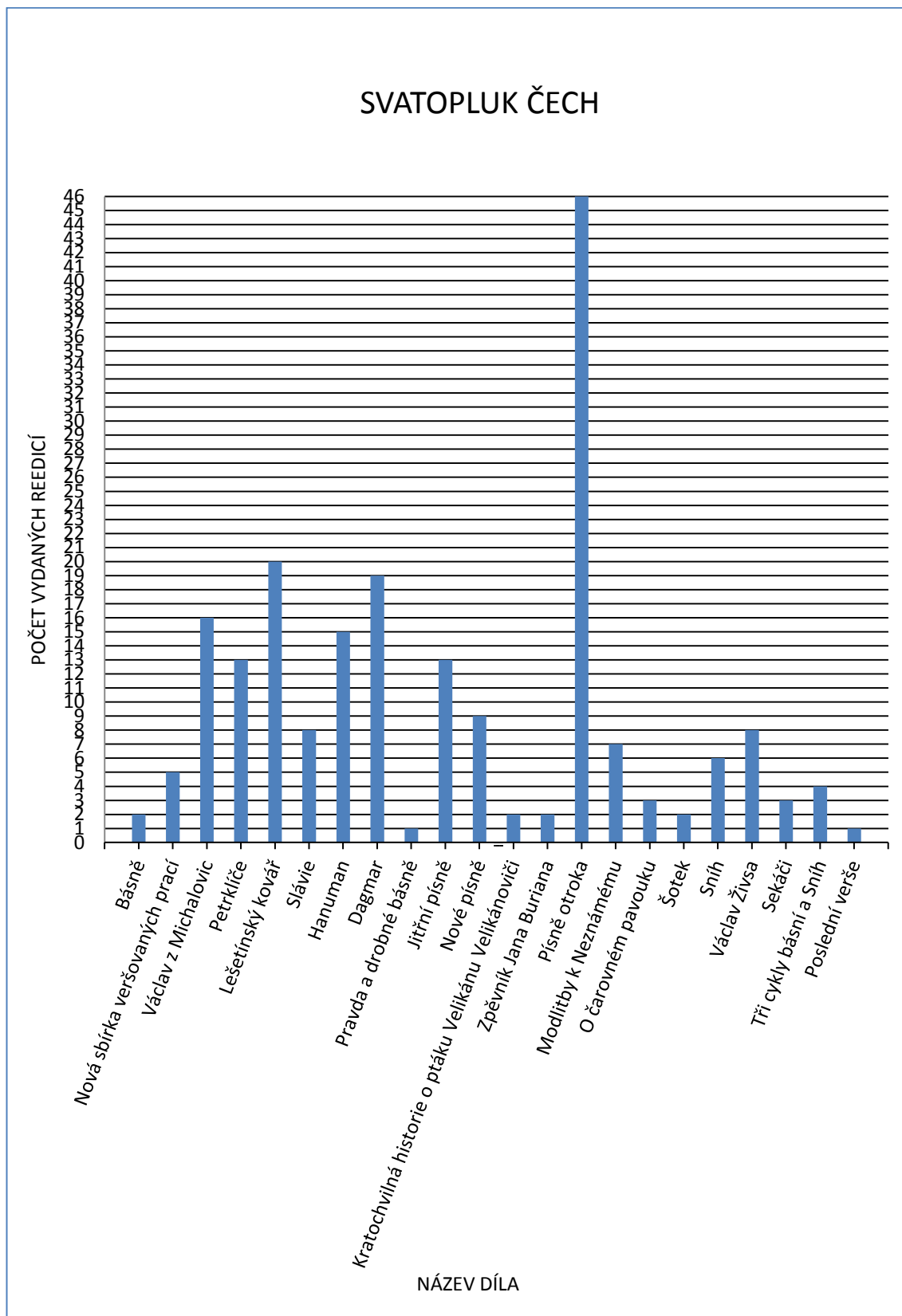
Při sestavování přehledu pomocí databáze Caslin jsme narazili na několik nepřesností. V mnoha publikacích se rozchází rok prvního vydání básnické knihy *Písně otroka*. Haman v díle *Trvání v proměně* uvádí jako první vydání básně rok 1895. Databáze Caslin zmiňuje rok 1895 stejně tak jako Novák ve svých *Přehledných dějinách české literatury*. Oproti tomu Pešat v *Lexikonu české literatury* uvádí, že *Písně otroka* byly poprvé vydány již v prosinci roku 1894. Nakonec jsme se rozhodli přiklonit se na tuto stranu a uvést rok 1894 jako rok prvního vydání *Písní otroka*. Bohužel se nám nepodařilo dohledat nakladatele tohoto prvního výtisku, avšak lze předpokládat, že jím bylo nakladatelství F. Topiče, kde v roce 1895 vyšla báseň celkem 23krát. Také u několika dalších děl jsme zjistili, že databáze Caslin uvádí jiný rok prvního vydání, než jaký je zaznamenán v *Lexikonu české literatury*. Po ověření dat pomocí Novákových *Přehledných dějin české literatury*, které souhlasí s údaji v *Lexikonu*, jsme se rozhodli přiklonit se na tuto stranu. Neshoda se týká těchto publikací: *Hanuman* (dle Caslinu báseň vyšla již v roce 1880), *Kratochvilná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči* (1890) a již zmíněné *Písně*

otroka (1895). Báseň *Sekáči* byla podle *Lexikonu české literatury* poprvé vydána v roce 1904, dle *Přehledných dějin české literatury* v roce 1903 a databáze Caslin uvádí její první vydání až v roce 1913. U těchto veršů jsme se nakonec rozhodli přiklonit se na stranu *Lexikonu*. Problém nastal také u básně *Šotek*. *Lexikon české literatury* uvádí její první výtisk v roce 1899, v databázi Caslin nalezneme zmínku o díle až v roce 1923 a v Novákových *Přehledných dějinách české literatury* tuto báseň vůbec neobjevíme. I v tomto případě jsme se rozhodli uvést dataci, již jsme našli v *Lexikonu*. U všech těchto děl se nám tedy bohužel nepodařilo dohledat nakladatele prvního výtisku.

Mnohé Čechovy sbírky se dočkaly zahraničního vydání. *Písně otroka* vyšly roku 1895 v New Yorku, dále v Kyjevě (1917), v Sarajevu (1919) a Anglii (1943). V cizině byly rovněž vydány básně *Petrklíče* (Vídeň 1891 a 1892), *Lešetínský kovář* (Omaha v Nebrasce 1892 a 1893, Chicago 1892), *Dagmar* (Drážďany 1923), *Jitřní písně* (Anglie 1943) a *Modlitby k Neznámému* (Anglie 1943).

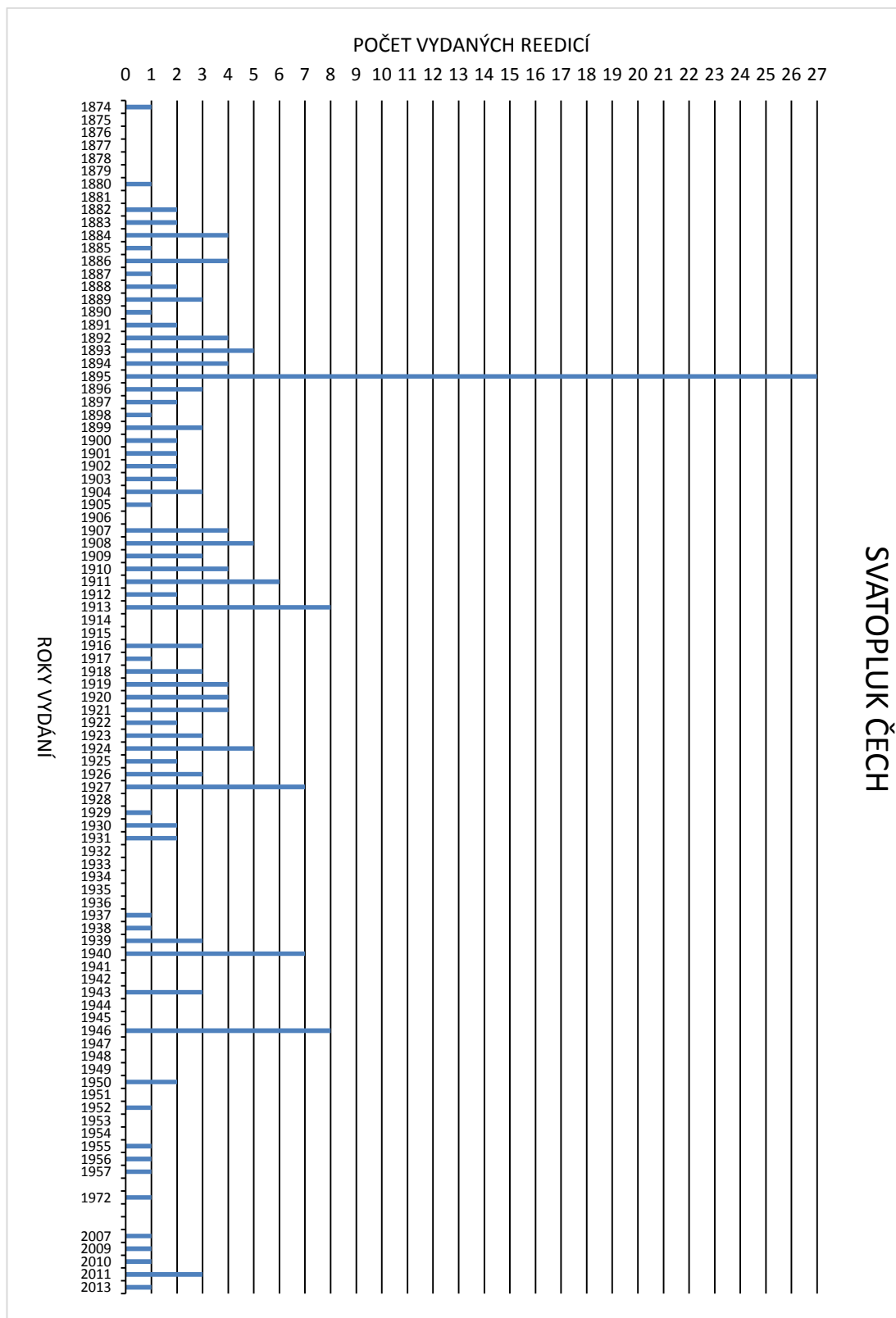
Z nakladatelství, která Čechovo dílo vydávala, jednoznačně dominuje pražské nakladatelství Františka Topiče. Topič patřil na přelomu 19. a 20. století k nejvýznamnějším pražským vydavatelům a produkoval na 90% tvorby Svatopluka Čecha. Bez nakladatele je dle databáze Caslin lyrika *Václav z Michalovic*, a to konkrétně vydání z roku 1972. Dále tuto latinskou či českou zkratku nalezneme u veršované povídky *Lešetínský kovář* ve výtisku z roku 1886, 1892 a 1895.

6.1.4.2 Reedice Čechovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí⁹ u jednotlivých děl

⁹ Graf zahrnuje i první vydání díla.

6.1.4.3 Reedice Čechovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí¹⁰ v jednotlivých letech

¹⁰ Graf zahrnuje i první vydání díla.

6.1.4.4 Komentář ke grafickému znázornění reedic

Z prvního grafického znázornění je na první pohled patrné, že z díla Svatopluka Čecha se největšího počtu opětovných vydání dočkaly *Písně otroka*, jež vyšly celkem 46krát. Báseň se těšila nesmírné čtenářské oblibě již od samého počátku svého vydávání. Velmi vysokého počtu reedic se dočkala také báseň *Lešetínský kovář*, jež opětovně vyšla 20krát, a *Dagmar*, která byla reeditována celkem 19krát. Také zbytek poezie Svatopluka Čecha se těšil velké popularitě a byl vydáván opakovaně. Jedná se zvláště o díla první poloviny Čechovy tvorby. Poezie vydaná počátkem 20. století již takového počtu reedic nedosáhla.

Z druhého grafu jasně vyplývá, že Čechovo dílo bylo nejčastěji reeditováno roku 1895. V tomto roce vyšlo celkem 27 básnických knih, a to *Lešetínský kovář*, *Jitřní písně*, *Zpěvník Jana Buriana* a *Písně otroka*, jež přispěly nejvyšším počtem opětovných vydání. V roce 1913 byla Čechova poezie vydána 8krát, a to když vyšly texty *Václav z Michalovic*, *Slávie*, *Jitřní písně*, *Písně otroka*, *Modlitby k Neznámému*, *Sněh*, *Sekáči* a *Tři cykly básní a Sněh*. Následuje rok 1940 se sedmi reedicemi a rok 1911, v němž vyšlo šest opětovných vydání Čechovy poezie. Od 80. let 19. století do konce 20. let 20. století nakladatelství tiskla Čechovo dílo zpravidla každým rokem. Začátkem 30. let produkce mírně poklesla a ve druhé polovině století Čechova parnasistní poezie takřka nevycházela. Avšak některé sbírky se jednoho opětovného vydání dočkaly i v době nedávné, a to v roce 2007 (*Lešetínský kovář*), 2009 (*Hanuman*) a 2013 (*Písně otroka*). Roku 2011 byla reeditována dokonce tři Čechova díla. Jedná se o báseň *Hanuman*, *Jitřní písně* a *Písně otroka*.

7 Julius Zeyer

Julius Zeyer, představitel lumírovského křídla, básník, prozaik i dramatik, se narodil 26. 4. 1841 v Praze do rozvětvené francouzsko-židovské, ale německy mluvící rodiny. Jeho otec byl bohatý měšťan vlastníci obchod se dřevem a od Zeyera se očekávalo, že otcovu firmu převezme. Básník však od mala tíhnul k literatuře a humanitním vědám. Přestože nedokončil studia, vynikal svou vzdělaností a mimořádným jazykovým nadáním. Kromě češtiny, kterou se naučil od chůvy, ovládal také francouzštinu, angličtinu, polštinu, ruštinu, španělštinu a italštinu. Jazyky uplatnil na svých četných cestách do zahraničí, jež ho jako kosmopolitu velmi lákalo. Poznal jižní a východní Evropu i Orient, ale nakonec se roku 1887 usadil v jihočeských Vodňanech. Díky rodinnému jmění bylo Zeyerovi dovoleno žít bez pravidelného zaměstnání a větších existenčních problémů. Čas věnoval literatuře, soukromému vzdělávání a cestování. Zeyer se distancoval od oficiálních institucí. Například nevstoupil do České akademie pro vědy, slovesnost a umění, přestože se přátelil s jejím zakladatelem Josefem Hlávkou. Pojilo ho přátelství například také s J. V. Sládkem či výtvarníkem F. Bílkem (JANÁČKOVÁ 1998: 332). V závěru svého života Zeyer pobýval opět v Praze, kde 29. 1. 1901 zemřel na selhání srdce a ačkoli si přál spočinout ve Vodňanech, byl pohřben na vyšehradském Slavíně stejně jako Vrchlický (KRAITLOVÁ 2008: 1715-1717).

7.1 Zeyerova parnasistní poezie

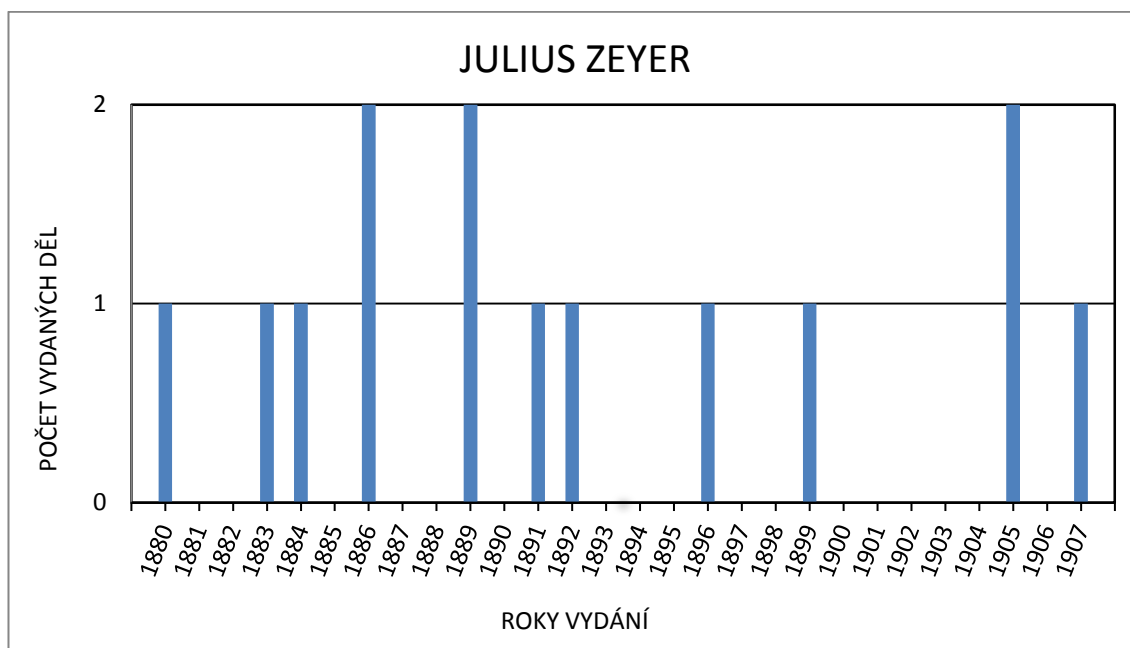
Zeyerova básnická tvorba začíná roku 1880, kdy byl vydán *Vyšehrad: kruh epických básní*. Sbíрка obsahuje šest epických básní parnasistního typu – *Libuše*, *Zelený vítěz*, *Vlasta*, *Ctirad*, *Lumír*, které pokračují v národních pověstech a snaží se o vytvoření národního mýtu. O tři roky později vychází veršovaná povídka s ženskou hrdinkou *Griselda: Povídka veršem*. Následuje *Poesie* (1884), jež obsahuje básně *Raymondo Lullo*, *Zpěv o pomstě za Igora*, *Srdce Pikangovo* a *Blanka*. Dále *Čechův příchod* (1886), který traduje o souboji dvou bratrů. V témže roce byla vydána *Kronika o svatém Brandanu*. Následovaly čtyři díly *Z letopisů lásky*, které vycházely mezi lety 1889-1892 a v roce 1896 byl vydán první díl a v roce 1905 druhý díl epické poezie *Karolínská epeje*, jež obsahuje texty *Pohádka o Karlu Velikém*, *Román o čtyřech synech Aimonových*, *Píseň o Rolandu*, *Píseň o korunování krále Lovise*.

Poslední Zeyerovo básnické dílo vydané za jeho života bylo *Troje paměti Víta Choráze* (1899). Tato veršovaná novela, která vyšla v časopise Lumír, působí jako *osobní zpověď a vyznání* (JANÁČKOVÁ 1998: 333). Hlavní postava Vít Choráz bloudí životem, po milostném neúspěchu se obrací k víře a na konci příběhu umírá. Posmrtně v roce 1905 vychází *Ossianův návrat a jiné básně*, kde nalezneme mj. *Píseň o hoři dobrého juna Romana Vasiliče* a již zmíněné *Troje paměti Víta Choráze*. Zeyerovu básnickou tvorbu uzavírá básnická sbírka *Nové básně*, jež vyšla roku 1907 (KRAITLOVÁ 2008: 1719-1720).

7.1.1 Zeyerova parnasistní poezie - tabulka

Rok vydání	Název díla
1880	Vyšehrad: kruh epických básní
1883	Griselda: Povídka veršem
1884	Poesie
1886	Čechův příchod
	Kronika o svatém Brandanu
1889	Z letopisů lásky I.
	Z letopisů lásky II.
1891	Z letopisů lásky III.
1892	Z letopisů lásky IV.
1896	Karolínská epopėja I.
1899	Troje paměti Víta Choráze
1905	Ossianův návrat a jiné básně
	Karolínská epopėja II.
1907	Nové básně

7.1.2 Zeyerova parnasistní poezie – grafické znázornění počtu zmíněných děl a roky jejich prvního vydání

7.1.3 Komentář k dílu Zeyera

Zeyerovou doménou byla veršovaná i prozaická epika. Ve své tvorbě z počátku 80. let 19. století unikal do světa snů a vykresloval exotická prostředí východní Evropy a Orientu, která poznal na základě svých cestovatelských zkušeností. Postavy plné citů a vášní se *střetávají v pestrých a vzrušujících příbězích* (HAMAN 2007: 268). Dále se v 80. letech vymanil ze smyslové vášně a začal se zabývat tématem lásky jako oběti a ženství jako fyzického ztělesnění krásy. Rovněž se projevovala také Zeyerova zášť k národnímu životu. V 90. letech došlo v jeho tvorbě k nárůstu spirituality a obratu k náboženské víře. Opouštěl od erotiky a začal se přiklánět k asketismu. *Zeyerův duchovní vývoj směřoval k touze po sjednocení s naivitou prosté lidové duše* (HAMAN 2007: 237). V závěru tvorby se Zeyer uchýlil k folklorní poetice a symbolismu. Tento vývoj koresponduje s novoromantickou vlnou, jež procházela Evropou na sklonku 19. století a ústila v symbolismus (HAMAN 2007: 237). Celé Zeyerovo dílo se vyznačuje propracovanou kompozicí, vysokým stylem a bohatým jazykem, který zachycoval nálady, pocity a smyslové dojmy. *Jednotícím principem Zeyerova díla je bolestné úsilí romantické senzitivní individuality o překonání duality moderního života rozpolceného mezi rozumovou*

skepsi a citovou víru. Toužil vytvořit alespoň v umělecké fikci duchovně jednotný svět spočívající na pevných a nadosobních jistotách (HAMAN 2007: 270).

Z grafického znázornění Zeyerovy parnasistní poezie je patrné, že Zeyer nepatřil mezi nejplodnější básníky. Avšak jeho básnická produkce zdaleka není zanedbatelná, zvláště bereme-li v potaz fakt, že se Zeyer nezabýval pouze poezií, ale také prózou a dramatem. Jaroslav Zeyer, jenž se poezii začal věnovat od 80. let, tedy téměř ve svých 40 letech, vydával básnické sbírky poměrně v pravidelných intervalech. Nové básnické knihy vycházely průměrně každé dva tři roky. Pouze roční odstup měly sbírky *Griselda: Povídka veršem* (1883) a *Poesie* (1884) a dále také sbírka *Z letopisů lásky III.* (1891), na kterou hned o rok později navazovala *Z letopisů lásky IV.* Zeyer své básnické knihy dávkoval vždy po jedné, až na výjimku v roce 1886, kdy byly vydány dvě sbírky, a to *Čechův příchod* a *Kronika o svatém Brandanu*, a 1889, kdy se jednalo o sbírky *Z letopisů lásky I.* a *Z letopisů lásky II.* Dvě sbírky vydané v jednom roce vyšly rovněž roku 1905, což však bylo již čtyři roky od Zeyerovy smrti.

7.1.4 Reedice Zeyerovy parnasistní poezie

Vyšehrad: kruh epických básní	
1880	Praha: Militký a Novák
1886	Praha: F. Šimáček
1898	Prag: F. Řivnáč
1899	Praha: F. Šimáček
1904	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1907	Praha: Česká grafická Unie
1907	Praha: Česká grafická Unie
1913	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1920	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1930	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1935	Praha: Česká grafická Unie
1936	Praha: Česká grafická Unie

1937	Praha: Česká grafická Unie
1940	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie
1947	Praha: Česká grafická Unie
2009	Brno: Host

Griselda: Povídka veršem

1883	Praha: Grégr a Valečka
1902	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1920	Praha: Česká grafická Unie
1922	Praha: Česká grafická Unie
1929	Praha: Česká grafická Unie
1930	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie

Poesie

1884	Praha: J. R. Vilímek
1903	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1918	Praha: Česká grafická Unie
1923	Praha: Česká grafická Unie
1929	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie

Čechův příchod

1886	Praha: E. Valečka
1902	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1920	Praha: Česká grafická Unie
1922	Praha: Česká grafická Unie
1929	Praha: Česká grafická Unie
1930	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie
1947	Praha: Česká grafická Unie

Kronika o svatém Brandanu

1886	Praha: V. Čech
1893	Praha: E. Valečka
1893	[s.n.]
1903	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1913	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1921	Praha: Česká grafická Unie
1929	Praha: Česká grafická Unie
1930	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1936	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie

Z letopisů lásky I.

1889	Praha: F. Šimáček
1889	[s.n.]
1904	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1919	Praha: Česká grafická Unie
1921	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie
1951	Praha: Vyšehrad
1959 ¹¹	Praha: SNDK

Z letopisů lásky II.

1889	Praha: F. Šimáček
1890	Praha: [s.n.]
1904	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1919	Praha: Česká grafická Unie
1921	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie

¹¹ V roce 1959 vyšla z cyklu Z letopisů lásky báseň Olgerd Gejštor.

1939	Praha: Česká grafická Unie
------	----------------------------

Z letopisů lásky III.

1891	Praha: F. Šimáček
1904	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1918	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie

Z letopisů lásky IV.

1892	Praha: F. Šimáček
1904	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1918	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie

Karolínská epopéja I.

1896	Praha: F. Řivnáč
1905	Praha: Česká grafická Unie
1906	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1921	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1932	Praha: Česká grafická Unie

Troje paměti Víta Choráze

1899	Praha: časopis Lumír
------	----------------------

1929	Praha: Česká grafická Unie
2001	Blansko: Ad Fontes
2009	Brno: Host

Ossianův návrat a jiné básně	
1905	Praha: Česká grafická Unie
1918	Praha: Česká grafická Unie
1924	Praha: Česká grafická Unie
1929	Praha: Česká grafická Unie
1931	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie

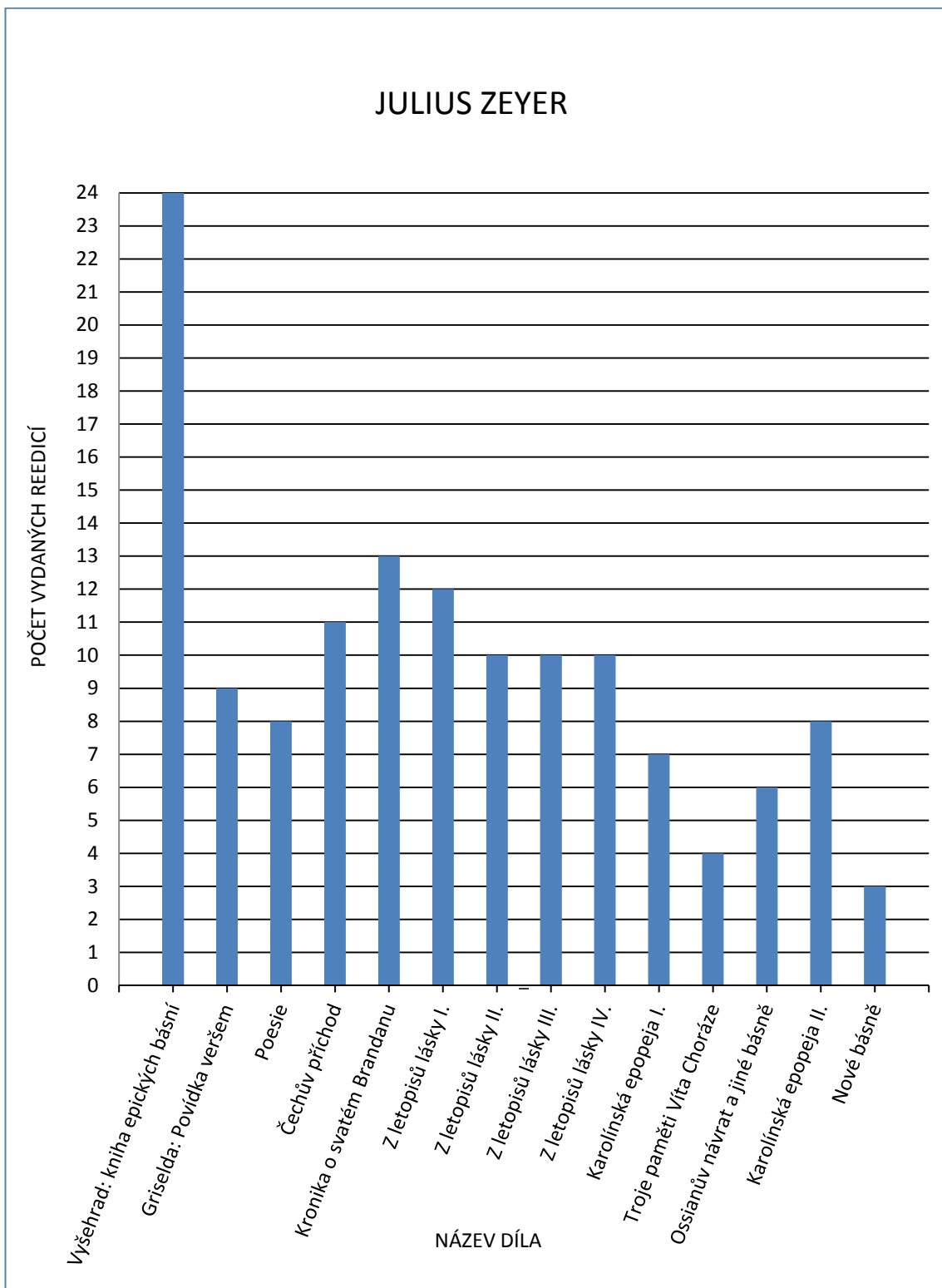
Karolínská epopeja II.	
1905	Praha: Česká grafická Unie
1907	Praha: Česká grafická Unie
1914	Praha: Česká grafická Unie
1917	Praha: Česká grafická Unie
1919	Praha: Česká grafická Unie
1928	Praha: Česká grafická Unie
1932	Praha: Česká grafická Unie
1939	Praha: Česká grafická Unie

Nové básně	
1907	Praha: Česká grafická Unie
1919	Praha: Česká grafická Unie
1941	Praha: Česká grafická Unie

7.1.4.1 Komentář k reedicím

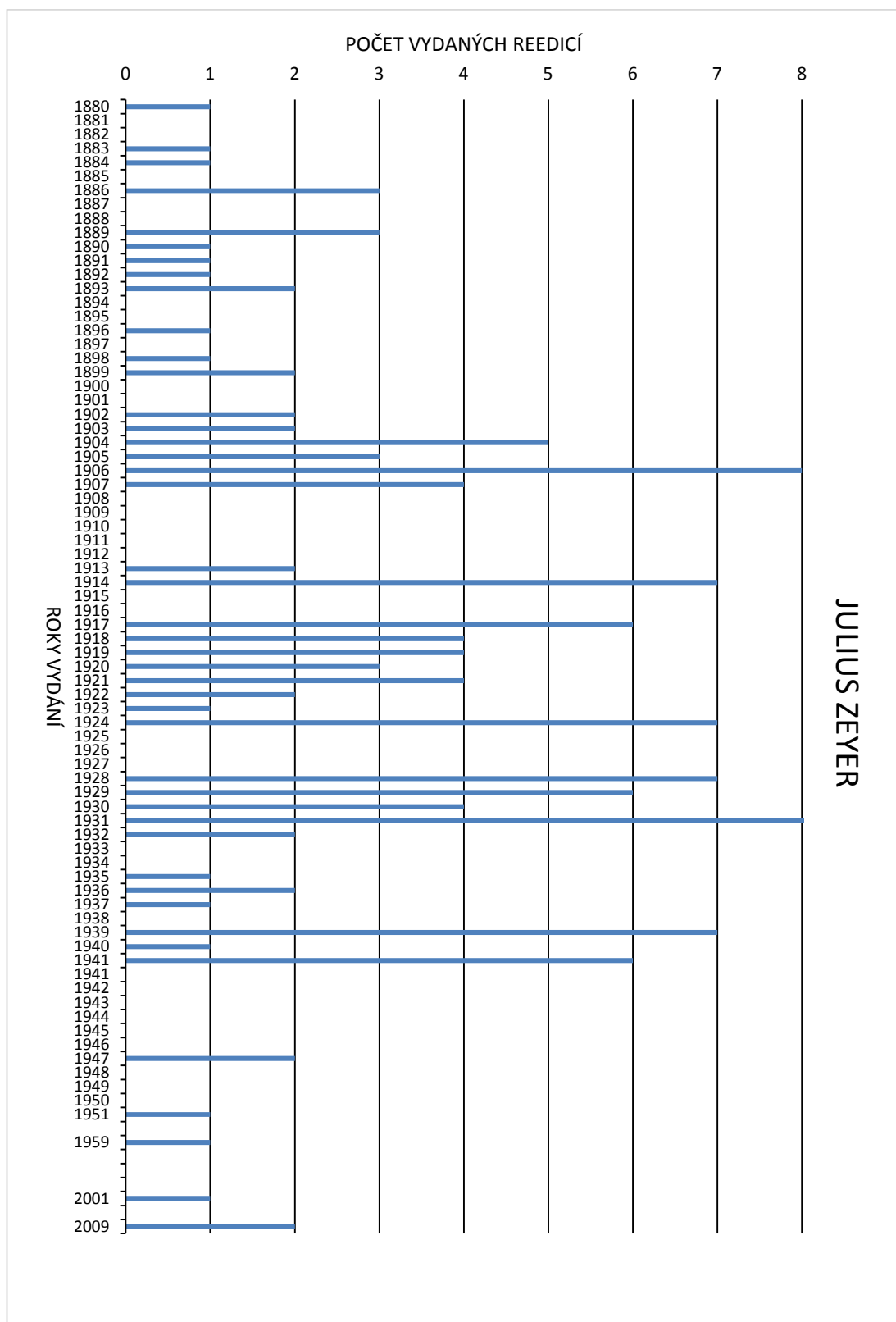
Databáze Caslin u několika reedic Zeyerovy poezie neuvádí název vydavatelství, nýbrž opět latinskou zkratku, jež se užívá pro označení knih bez nakladatele. Jedná se o opětovné vydání lyriky *Z letopisů lásky I.*, konkrétně reedici z roku 1889, *Z letopisů lásky II.* (1890) a *Kronika o svatém Brandanu* z roku 1893. Z nakladatelství, která Zeyerovo dílo vydávala, jednoznačně dominuje Česká grafická Unie, jež byla nejproduktivnější v první polovině 20. století.

7.1.4.2 Reedice Zeyerovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí¹² u jednotlivých děl

¹² Graf zahrnuje i první vydání díla.

7.1.4.3 Reedice Zeyerovy parnasistní poezie – grafické znázornění počtu reedicí¹³ v jednotlivých letech

¹³ Graf zahrnuje i první vydání díla.

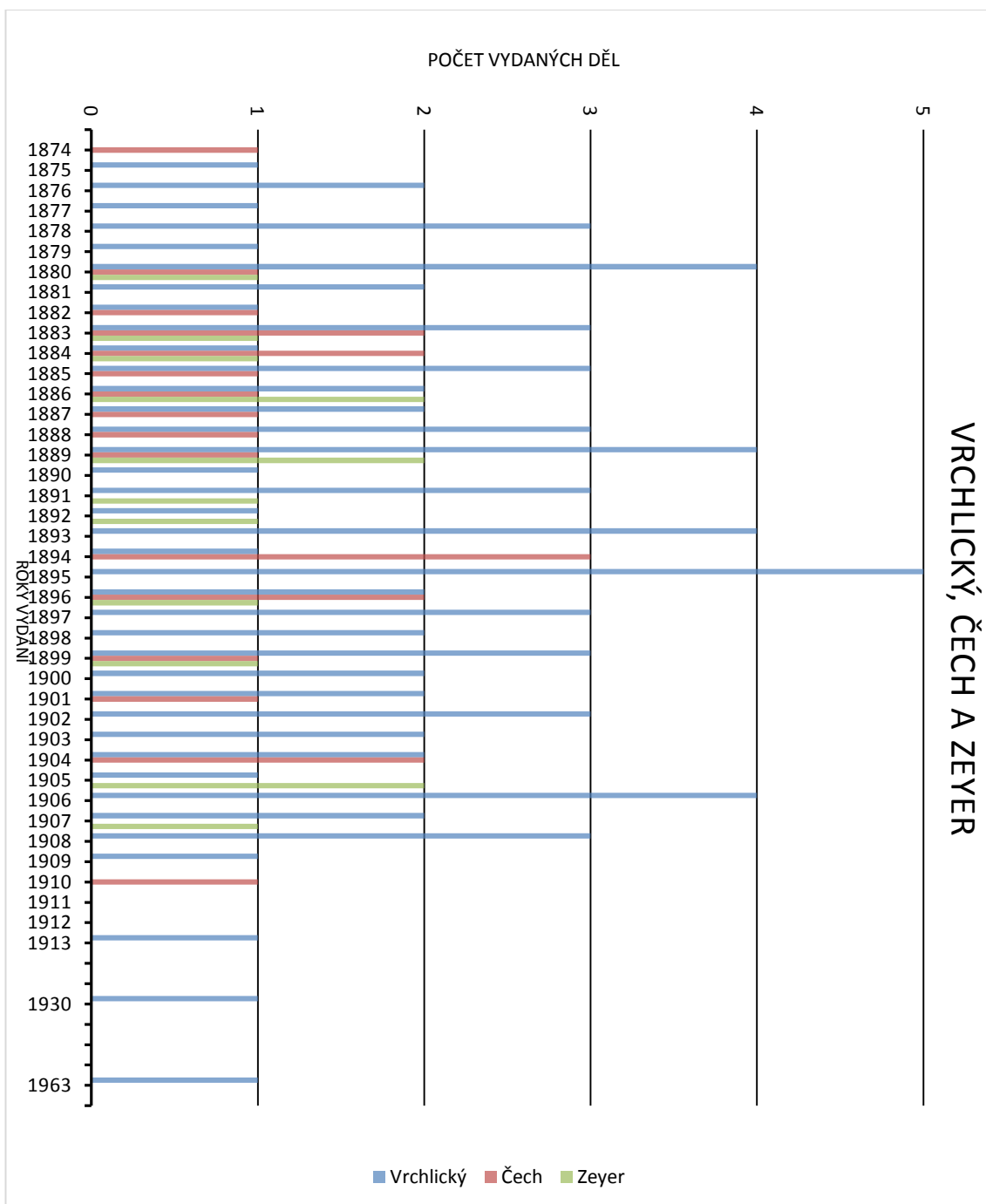
7.1.4.4 Komentář ke grafickému znázornění reedic

Z parnasistní poezie Julia Zeyera dosáhlo nejvyššího počtu reedic dílo *Vyšehrad: kruh epických básní*, jež bylo vydáno celkem 24krát. Na druhém místě v počtu opětovných vydání je sbírka *Kronika o svatém Brandanu* (13krát) a po níž následuje dílo *Z letopisů lásky I.* (12krát). Opětovného vydání se dočkaly všechny básnické sbírky. Lze říci, že poměrně vyrovnanému počtu reedic se dostalo takřka všem básnickým knihám Zeyera.

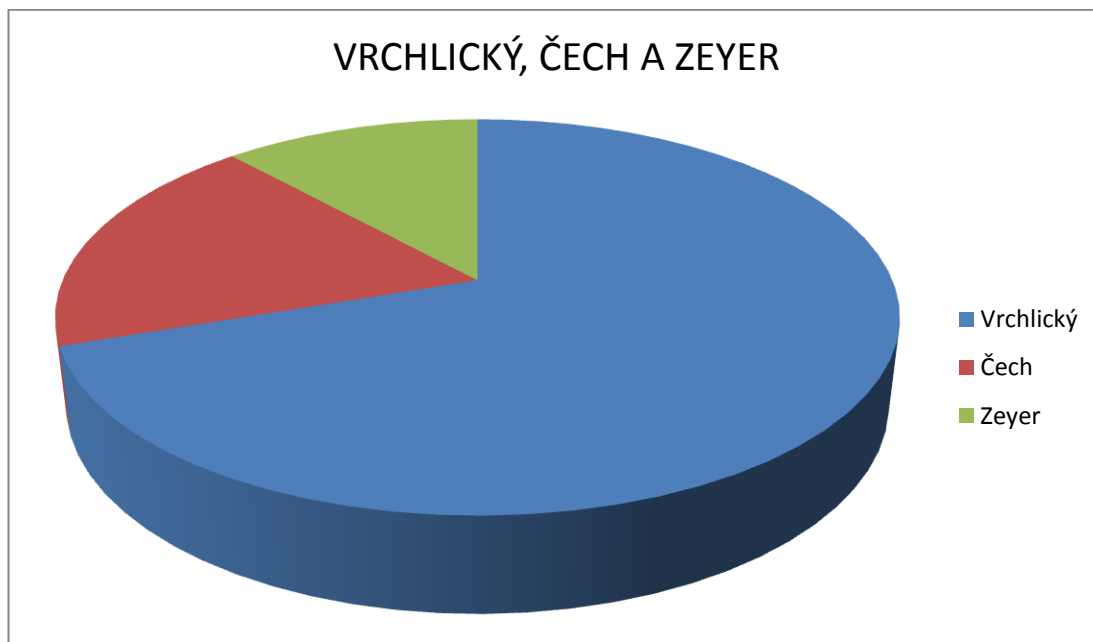
Z druhého grafu je patrné, že nejvíce reedic Zeyerova díla vyšlo roku 1931, kdy bylo vydáno 9 básnických knih. Jedná se o *Vyšehrad: kruh epických básní*, *Griselda: Povídka veršem*, *Poesie*, *Čechův příchod*, *Kronika o svatém Brandanu*, *Z letopisů lásky I., III. a IV. a Ossianův návrat a jiné básně*. V roce 1906 vyšlo 8 opětovných vydání, a to opět *Vyšehrad: kruh epických básní*, *Poesie*, *Kronika o svatém Brandanu*, *Z letopisů lásky I., II., III. a IV. a Karolínská epeje I.* Dále, až na roky 1914, 1924, 1928 a 1941, kdy vyšlo vždy po sedmi knihách, se Zeyerovo dílo reeditovalo spíše méně často. Mnoho básnických knih bylo opětovně vydáno pouze jednou či dvakrát. I přes to však poezie vycházela v poměrně pravidelných intervalech a nebylo výjimkou vydávat Zeyerovo dílo každý rok či dva, a to přibližně do konce 30. let 20. století. Ve 40. a 50. letech již frekvence vydávání byla podstatně nižší a v druhé polovině století se vycházení sbírek zcela pozastavilo. Nicméně Zeyerovo dílo je stále aktuální, o čemž svědčí i rok 2001, kdy se blanské nakladatelství Ad Fontes rozhodlo znovu vydat *Troje paměti Víta Choráze* a rok 2009, kdy pod brněnským nakladatelstvím Host vyšla sbírka *Vyšehrad: kruh epických básní* a opět *Troje paměti Víta Choráze*.

8 Souhrnný přehled parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera

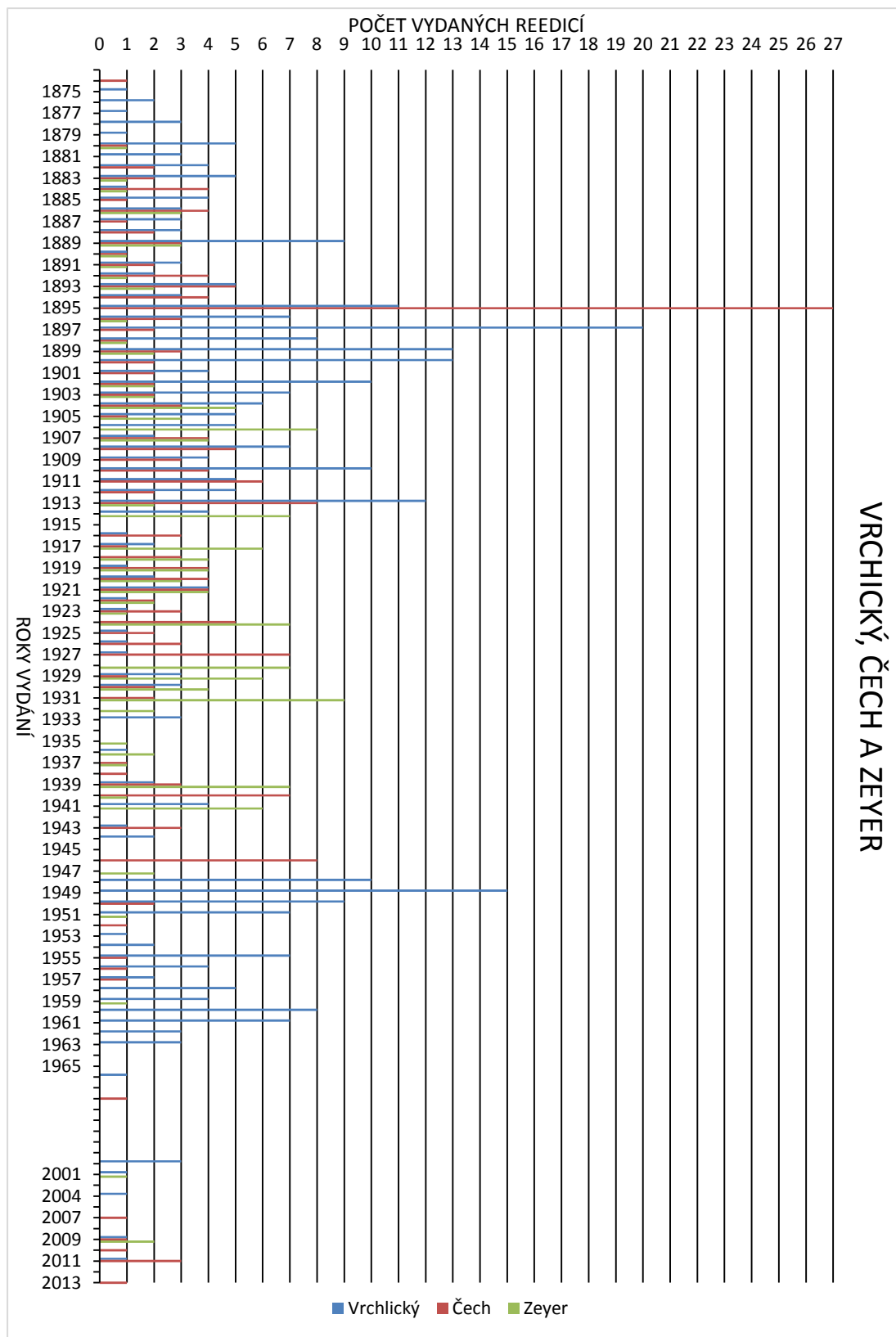
8.1 Parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění počtu děl a roky jejich prvního vydání

8.2 Parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění celkového počtu děl

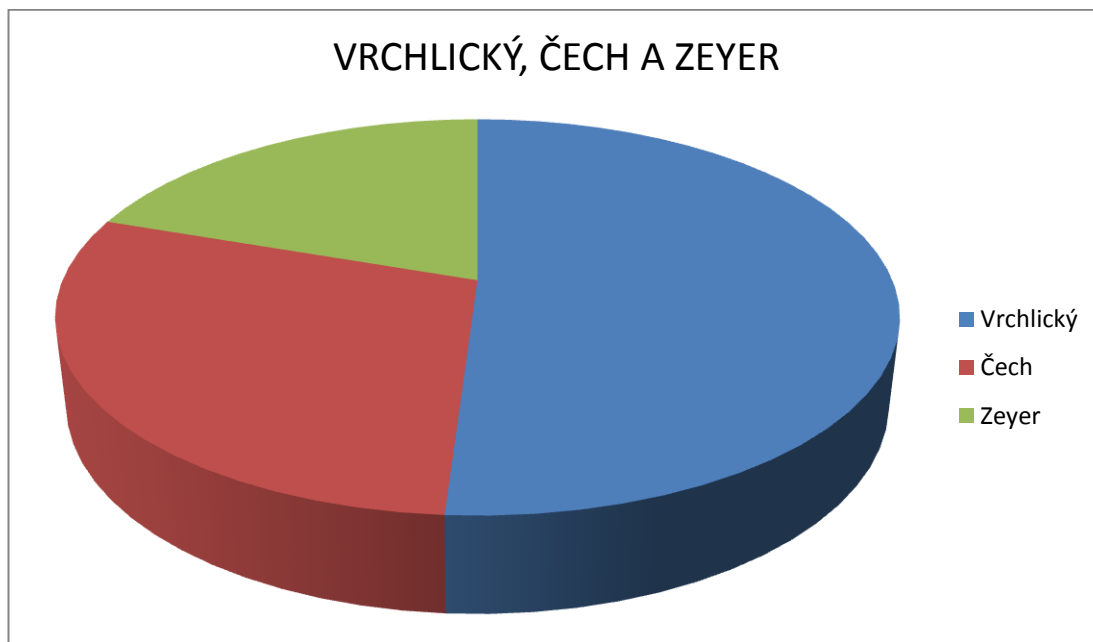

8.3 Reedice parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera – grafické znázornění počtu reedicí¹⁴ v jednotlivých letech

¹⁴ Graf zahrnuje i první vydání díla.

8.4 Reedice parnasistní poezie Vrchlického, Čecha a Zeyera - grafické znázornění celkového počtu reedicií¹⁵

8.5 Komentář k souhrnnému přehledu díla Vrchlického, Čecha a Zeyera

Z prvního výsečového grafu je zřejmé, že ze tří zmíněných autorů byl s velkým náskokem nejproduktivnější Jaroslav Vrchlický. Vrchlického rozsahem mimořádné dílo čítá na 83 básnických knih. V porovnání s ostatními autory má také nejširší rozpětí, a to od básnické prvotiny z roku 1875 do poslední sbírky vydané posmrtně v roce 1963. Parnasistní poezie Svatopluka Čecha a Julia Zeyera zaujímá na poli literatury o poznání méně prostoru. První z Čechovo 22 básnických děl bylo vydáno v roce 1874 a poslední sbírka vyšla po autorově smrti roku 1910. Rozpětí díla Julia Zeyera, nejstaršího z autorů, bylo ještě o něco užší. Zeyer svou básnickou produkci zahájil v roce 1880, tedy nejpozději ze všech zmíněných parnasistů, a byla ukončena roku 1907, kdy vyšla již posmrtně Zeyerova poslední sbírka. Zeyerovo básnické dílo zahrnuje 14 sbírek a básní. Vrchlický převyšuje Čecha a Zeyera také pokud jde o počet děl vydaných během jednoho roku. Zatímco Čechovi a Zeyerovi vycházela zpravidla jedna či dvě sbírky v témže roce, u Vrchlického nejsou

¹⁵ Graf zahrnuje i první vydání díla.

neobvyklé ani tři knihy vydané během jediného roku. Vrchlický byl nejproduktivnější v roce 1895, ve kterém mu vyšlo dokonce pět básnických sbírek. Jde-li o pravidelnost produkce, byl nejaktivnějším opět Vrchlický, jenž poezii vydával každým rokem téměř až do konce svého života. Mezi tvorbou Čecha a Zeyera jsou mnohdy i víceleté intervaly.

Z dalších grafických znázornění, které zachycují celkový počet reedic všech autorů, vyplývá, že nejčastěji bylo vydáváno dílo Jaroslava Vrchlického. Jeho básnické knihy, jež vycházely od roku 1875 do roku 2011, dosáhly počtu 349 reedic. Tento mimořádný počet výtisků svědčí o oblibě a neobyčejnosti tvorby Vrchlického. Rovněž sbírky Čecha i Zeyera byly dotiskovány ve velkém. Básnickému dílu Svatopluka Čecha se dostalo na 200 reedicí a knihy Julia Zeyera se dočkaly 135 opětovných výtisků. Zvláště vezmeme-li v potaz fakt, že dílo obou autorů není zdaleka tak rozsáhlé jako Vrchlického, je dosažený počet opětovných vydání vskutku značný. Ze sloupcového grafu je na první pohled patrné, ačkoli nejčastěji počtem reedicí převyšuje ostatní autory Vrchlický, že nejvyššího počtu opětovných vydání v jednom roce dosáhl Svatopluk Čech. Jedná se o rok 1895, v němž vyšlo 27 Čechových sbírek. Vrchlického dílo se standardně reeditovalo ve velkém množství, nejvíce však roku 1897, kdy bylo vytištěno 20 sbírek. Pro Zeyera byl nejúspěšnější rok 1931, ve kterém opětovně vyšlo jeho 9 básnických knih. Z grafického znázornění je zřejmé, že ačkoli básně všech poetů vycházely poměrně vyrovnaně v pravidelných intervalech, tak zhruba od prvního desetiletí do konce 30. let v počtu reedic často Vrchlického převyšují Čech a Zeyer. Naproti tomu v 50. letech, kdy došlo k útlumu produkce veršů Čecha a Zeyera, bylo dílo Vrchlického reeditováno ve vysokém počtu. V poslední třetině 20. století však nastalo téměř úplné přerušení produkce všech autorů. Extenze jejich díla nicméně sahá až do 21. století, kdy znovu došlo k opětovnému vydání několika děl všech zmíněných básníků.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřuje na recepci parnasistní poezie od jejího prvního uveřejnění do současnosti. Předmětem byly básnické knihy tří autorů (Vrchlického, Čecha a Zeyera). Vytvořený přehled sbírek zmíněných básníků pomocí *Lexikonu české literatury* jsem v dalším kroku převedla do grafického znázornění a okomentovala.

Následně jsem přešla k sestavení reedic, kdy mi byla nápomocná internetová databáze Caslin. V mnoha případech jsem však objevila neshodu mezi *Lexikonem české literatury* a Caslinem, tedy dvěma primárními zdroji, které uváděly odlišný rok prvního vydání díla. V takových situacích jsem postupovala tak, že jsem údaje ověřila z několika dalších zdrojů. Téměř vždy se *Lexikon české literatury* shodoval s Novákovými *Přehlednými dějinami české literatury*, tudíž jsem se přikláněla na jejich stranu. Databáze Caslin mnohdy hledanou sbírku ani neobsahovala či sdělovala na první pohled nesprávný rok prvního výtisku, popřípadě nezmiňovala jméno nakladatele dané reedice. Zdroje se rozcházejí u Vrchlického sbírek *Zlomky epepeje*, *Motýli všech barev*, *Bozi a lidé*, *Překročen zenit*, *Poslední sonety samotáře*, *Na sedmi strunách*, *Tiché kroky*, *Píseň o Vinetě*, *Fanfáry a kadence*, *Západy*, *Třetí kniha básní epických*, *Strom života*, *Selské balady*, *Dědictví Tantalovo* a *Z nic poezie národní a umělé*. U Čecha se jedná o básnické knihy *Hanuman*, *Kratochvilná historie o ptáku Velikánu Velikánoviči*, *Písně otroka*, *Sekáči* a *Šotek*.

Všechny zjištěné údaje jsem v další části práce převedla do grafického znázornění, jež zachycuje frekvenci vydávání reedic a celkovou extenzi díla, a výsledky jsem okomentovala. Ačkoli jsem se snažila o co největší srozumitelnost, některé grafy bohužel ztrácejí na přehlednosti z důvodu velkého množství dat na vodorovné ose.

Závěr práce jsem věnovala souhrnnému přehledu díla všech tří autorů. Pro větší jasnost jsem ke sloupcovým grafům vytvořila i grafy výsečové. Tato vizualizace napomáhá k větší přehlednosti a představě o celkové velikosti díla Vrchlického, Čecha a Zeyera. Zjistila jsem, že nejproduktivnějším autorem byl Jaroslav Vrchlický, jehož básnické dílo zahrnuje 83 sbírek a jež se dočkalo celkem 349 opětovných vydání. Všichni tři básníci pravidelně publikovali od 70.-80. let 19. století až do konce svého života a reedice jejich děl průběžně vycházely do

poslední třetiny 20. století. Opětovných vydání se ale sbírky dočkaly i v době nedávné – několik knih všech tří parnasistů vyšlo i v 21. století.

Seznam literatury

FORST, Vladimír (ed.) a kol. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. I. A-G*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, 900 s. 80-20007-97-0.

FRYČEK, Jaroslav. *Neznámý parnas*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1988, 398 s. ISBN 01-033-88.

HAMAN, Aleš. *Trvání v proměně: česká literatura devatenáctého století*. 1. vyd. Praha: ARSCI, 2007, 370 s. ISBN 978-808-6078-717.

HAMAN, Aleš. *Trvání v proměně: česká literatura devatenáctého století*. 2. vyd. Praha: ARSCI, 2010, 328 s. ISBN 978-80-7420-011-3.

HAMAN, Aleš; TUREČEK Dalibor. *Český a slovenský literární parnasismus*. 1. vyd. Brno: Host, 2015, 428 s. ISBN 978-80-7491-255-9.

KUDĚLKA, Viktor. *Malý labyrint literatury*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1982, 600 s.

LEHÁR, Jan; Alexandr STICH; Jaroslava JANÁČKOVÁ. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1998, 1048 s. ISBN 80-710-6308-8.

MERHAUT, Luboš. (ed.) a kol. *Lexikon české literatury: Osobnosti, díla, instituce. 4. S-Ž; Dodatky k LČL 1-3, A-Ř. Svazek II. U-Ž*. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1572-3.

MORETTI, Franco. *Grafy, mapy, stromy: abstraktní modely literární historie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2014, 121 s. ISBN 978-80-246-2609-3.

NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*. 4. přepr. a rozš. vyd. Brno: Atlantis, 1995, 1804 s. ISBN 80-710-8105-1.

Online zdroje

CASLIN: Portál Souborného katalogu České republiky [online], 2016, [citováno 2016-04-10] Dostupné na <http://www.caslin.cz//>